

Zpravodaj

01
2015

Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství

Z obsahu čísla:

Aktivity ČTPEZ
v IFOAM EU / str. 1

ČTPEZ v TP Organics / str. 2

Mezinárodní rok půdy / str. 2

Účast na přípravě legislativy / str. 3

BIONET OFEOF
Jak spolupracují ekozemědělci
za hranicemi / str. 4

BIONET ČR nastartoval ověřování odrůd
v podmínkách ekologického zemědělství pro SDO / str. 8

ČTPEZ ve veřejných diskuzích / str. 9

BIOSTYL 2015 / str. 11

MERBOLTICE – Na mléčnou farmu s novináři / str. 11

NAŠE POLE potřetí / str. 12

Publikace o ekologickém zemědělství / str. 13

Aktivity ČTPEZ v IFOAM EU

IFOAM meeting na Biofachu

Dne 11. února proběhlo na Biofachu pravidelné setkání členů IFOAM EU. Tématem letošního setkání byla prezentace postojů IFOAM EU ke znění návrhu evropského nařízení o ekologickém zemědělství

AKTUALITY

Kontaktní osobou pro TP Organic se stala Ing. Mgr. Martina Eiseltovej (VÚRV).

Jiří Lehejček v rámci svého zastupování ČR v IFOAM EU úspěšně absolvoval roční kurz Organic Leadership Course v IFOAM Academy.

Pracovníci a členové ČTPEZ se aktivně podílí na vyhodnocování Akčního plánu pro ekologické zemědělství 2011–2015 a na přípravě Akčního plánu pro ekologické zemědělství 2015–2020.

Projekt Spolupráce

Proběhlo výběrové řízení na pozici „inovačních zprostředkovatelů – brokerů“, do kterého ČTPEZ nominovala tři zástupce – jsou to prof. Jan Moudrý, Ing. Karel Vejražka, Ph.D., a Ing. Tomáš Klejzar. Všichni nominovaní ve výběrovém řízení uspěli.

a finalizace dokumentu „Organic vision 2030“. Akce se zúčastnilo europoslanců Martin Häusling a zástupce Evropské komise J. Onofre, pod jehož gestí návrh nařízení spadá. Mezi hlavní body diskuze patřilo stanovení limitu pro reziduální kontaminaci, zachování povinnosti ročních kontrol a přenastavení systému kontrol ve třetích zemích a dovoz certifikované produkce do EU.

V dokumentu „Organic Vision 2030“, jehož vznik inicioval IFOAM EU, byly představeny základní milníky rozvoje pro evropský ekozemědělský sektor. IFOAM EU zde vyzval všechny účastníky k zaslání podnětů a připomínek ke vznikajícímu dokumentu. Aktuální situaci v České republice a potřeby českého EZ sektoru zprostředkovala ČTPEZ. Pozn.: Dokument „Organic Vision 2030“ byl publikován v červnu 2015 a jeho znění naleznete zde: <http://turl.cz/ZYEt>.

IFOAM EU Council Meeting – Riga

Ve dnech 9.–10. června se v Rize konalo pravidelné setkání členů Rady IFOAM EU. Byly zde projednávány postoje IFOAM EU k aktuálnímu dění v EZ a prezentovány činnosti, kterými se IFOAM EU v současné době zabývá.

Evropské nařízení pro EZ – Hlavním tématem diskuze byla příprava nového evropského nařízení pro EZ. Rada se shodla na třířázkovém postupu v prosazování postojů IFOAM EU vůči Evropskému parlamentu a Evropské radě (do 10/2015), při monitoringu Trialogu pod předsednictvím Lotyšska, Lucemburska a Holandska (10/2015 – 06/2016) a následném připomínkování implementačních aktů Evropské komise (07/2016).

Climate Change Task Force – Mezi diskutovanými body byla mimo jiné prezentace Akční skupiny pro klimatickou změnu (Climate Change Task Force), kde byla zdůrazněna pozitivní role ekologického zemědělství jako příkladného systému s nižšími emisemi skleníkových plynů. Členové se shodli na potřebě aktivní komunikace tohoto tématu a hledání způsobů, jak ještě snížit emise v EZ. Za rezervy je v této oblasti považována zejména živočišná produkce.

Nové šlechtitelské postupy – Je třeba, aby IFOAM EU definoval svůj postoj vůči novým postupům šlechtění, které jsou de facto genetickými manipulacemi. V současné době se na tyto metody v EU nevztahuje standardní GM legislativní procedura.

Patenty na zemědělské produkty – Na jaře letošního roku Evropský patentový úřad potvrdil, že rostliny či semena získané konvenčními šlechtitelskými metodami jsou patentovatelné. Konkrétním případem bylo udělení patentu na metodu šlechtění rajčat se snížením obsahem vody a produkty pocházející z této metody a na metodu pro selektivní zvýšení množství antikarcinogenních glukosinátů u brukvovitých (Brassica). Ve výkladu evropské legislativy bylo dosud považováno za nemožné udělit patent na živý organismus a tento případ může být precedencem, který umožní upřednostňovat obří agrochemické společnosti na úkor drobných chovatelů a spotřebitelů a faktickou blokadou cirkulace genetických zdrojů. Rada se usnesla na tom, že v tomto smyslu budou osloveni europoslanci.

Návrh nařízení o GMO – Národní zákazy pěstování GMO a zákazy importu, tak jak jsou navrženy, nedávají z pohledu jednotného trhu

smysl. IFOAM EU nesohlasí ani se značením „GMO free“, jelikož odvádí pozornost od „BIO“, které je ze zákona bez GMO.

TP Organic – Horizont 2020 – Členové Rady byli seznámeni s aktivitami technologické platformy TP Organic, která aktivně lobbuje v rámci programu Horizont 2020 za ekologická témata. V minulé výzvě bylo zohledněno 95 % jejích připomínek. V nové výzvě se počítá s cca 20 mil. eur na šlechtění v EZ, budou zohledněny EZ vstupy a ERA Net Core Organic (zde je podmínkou národní kofinancování, je proto velmi vhodné přesvědčit národní autority k alespoň symbolické účasti, aby se VaV mohl účastnit výzvy). TP Organic současně nabízí zprostředkování zapojení do výzkumných konsorcií.

Na setkání byl předsedou Rady IFOAM EU zvolen Raymond Aendeker (LU), místopředsdkyní a místopředsedy se stali Juliette Leroux (FR), Marian Blom (NL), Janis Garancs (LV). Za Českou republiku se akce zúčastnil a informoval o ní Jiří Lehejček, člen Rady IFOAM EU.

European Organic Congress

Devátý Evropský ekologický kongres, který se konal v Rize ve dnech 11.–12. 6., se zaměřoval zejména na nové evropské nařízení s důrazem na řešení výskytu reziduí pesticidů v bioprodukcii a dovozu ze třetích zemí. Proběhlo zde také představení dokumentu Organic Vision 2030 a v rámci navazujícího workshopu byly diskutovány strategie, které by napomohly jeho implementaci. Akce se zúčastnilo zhruba 50 zástupců z členské základny IFOAM EU. Českou republiku reprezentoval Jiří Lehejček z ČTPEZ.

ČTPEZ v TP Organics

V rámci spolupráce s TP Organic proběhly následující aktivity:

- ČTPEZ se zúčastnila Science Day (BIOFACH), který uspořádala TP Organic ve spolupráci s IFOAM EU a FiBL. V rámci programu zde proběhla prezentace projektu Technologická inovační platforma IFOAM (TIPI), byly prezentovány možnosti zapojení ekozemědělsky orientovaných projektů v rámci výzve Horizont 2020 a diskutovalo se nad možnostmi adaptace vizi TP Organic v rámci nových politických kontextů a výzve. Akce se zúčastnila Kateřina Čapounová.
- ČTPEZ zajistila účast zástupce ČR na konferenci DG AGRI Výzkum a inovace v oblasti ekologického zemědělství, která se konala ve dnech 28.–29. května v rámci výstavy EXPO Milan. Za ČR se konference zúčastnila Ing. Šárka Kobzová z firmy PRO-BIO, s.r.o.
- Zjištění zájmu o témata vztahující se k ekologickému zemědělství v připravované výzvě programu Horizont 2020 (období 2016 a 2017) mezi členy ČTPEZ. Zájem o vstup do mezinárodních konsorcií je velký, nabídky budou postoupeny TP Organics a zároveň aktivně oslovována vznikající konsorcia.
- Distribuce pozvánky členům ČTPEZ z TP Organics na Dny inovací (Innovations Days), které se budou konat 1.–2. 12. 2015 v Bruselu. Distribuce výzvy k nominaci inovací v ekologickém sektoru (oblasti: Inovativní technologie v oblasti ochrany plodin před škůdci a plevely v ekologickém zemědělství; Nové metody zpracování biopotravin – koncepty a technologie zajišťující vysokou kvalitu potravin, zároveň mají co nejmenší dopad na životní prostředí; Úspěšné modely podnikání v ekologickém zemědělství s pozitivním dopadem na ekonomiku venkova). Uzávěrka: 6. září 2015.

MEZINÁRODNÍ ROK PŮDY

Web Rok půdy

V rámci letošního mezinárodního Roku půdy se ČTPEZ stala partnerem národní komunikační platformy www.rokpudy.cz, na jejíž české mutaci se podílí Bioinstitut, o.p.s., a PRO-BIO LIGA. Cílem iniciativy je zvyšovat povědomí občanské společnosti a politiků s rozhodovacími pravomocemi o významu půdy pro život člověka.

Web slouží ke sdílení a předávání informací souvisejících s tématem půdy nejen mezi odbornou veřejností. Součástí stránky je i Kalendář akcí, který informuje o aktivitách partnerů.

Více na www.rokpudy.cz

Dokumentární film „Půda žaluje“

V rámci letošního Mezinárodního roku půdy se ČTPEZ aktivně podílela na odborné přípravě dokumentárního filmu „Půda žaluje“. Film připravoval režisér Zbyněk Fiala pro publicistický pořad České televize „Nedej se“ a bude odvysílán na podzim letošního roku.

Rok půdy.cz
je otevřená komunikační platforma o půdě a pro půdu, vyniklá při příležitosti Mezinárodního roku půdy, vyhlášeného Organizací spojených národů. Chceme zvýšit povědomí občanské společnosti a politiků s rozhodovacími pravomocemi o významu půdy pro život. Člověka sdílejte a předávejte informace s námi. Jde o půdu, jde o život.

2015 Mezinárodní rok půdy
Zdravá půda pro zdravý život
CHRAŤTE PŮDU

KALENDRÁŘ AKCÍ

- 1. února 2015: Workshop "Půda"
- 14. února 2015: XVIII. konference pozemkové úpravy
- 5. března 2015: Soil Symposium 2015

Půda na zabití
Hodnoví blok občanské a investiční žurnalistky o životním prostředí. Dokument Půda na zabití je o tom, jak se dnes zachází se zemědělskou půdou, její kvalitou a infa je až o to šokující málo. Uvědomujeme, nezbytné je přežít: i chutnat.

Před velkými problémy nás může zachránit jen zdravá půda, říká mikrobiolog.
Jihotati vědci varují, že půda v naší

Monitoring eroze zemědělské půdy
Monitoring eroze zemědělské půdy IFOAM (www.ifoam.cz) v rámci jeho

Metodika půdního průzkumu zemědělských pozemků určená pro pachtovní smlouvy.

Rok půdy – komunikační platforma o půdě a pro půdu
Koordinační Bioinstitut o.p.s., Chrástova 13, 779 30 Olomouc, e-mail: info@bioinstitut.cz
Vedlejšího, vnitřního osvětlení: Tiskárna a vydávání – Prozem

www.rokpudy.cz

Účast na přípravě legislativy

Připomínky k návrhu Nařízení vlády o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření

V rámci vnějšího připomínkového řízení bylo vypracováno 21 připomínek, z nichž bylo šest v připomínkovém řízení akceptováno nebo částečně akceptováno.

Připomínky k návrhu Nařízení vlády o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství

V rámci vnějšího připomínkového řízení bylo vypracováno 14 připomínek, z nichž bylo sedm v připomínkovém řízení akceptováno nebo částečně akceptováno.

Nové evropské nařízení pro ekologické zemědělství

Příprava nového evropského nařízení o ekologickém zemědělství, jehož návrh přináší řadu významných změn, je v tomto období připomínkována na všech úrovních. ČTPEZ se aktivně zapojuje při monitoringu situace a připravě pozic jak pro IFOAM, tak pro MŽE.

Zavedení decertifikačního limitu pro rezidua pesticidů v bioprodukcí

Vzhledem k postoji českých spotřebitelů k biopotravinám převažuje v českém sektoru EZ názor, že zavedení přísnějších limitů pro rezidua lze považovat za jeden z možných nástrojů, jak zlepšit transparentnost kontrolního systému vůči spotřebiteli. Česká republika je také jedna z členských zemí, které mají v rámci kontrol ekologického zemědělství již dnes definován hraniční limit pro výskyt reziduí v bioprodukcí a biopotravinách, při jehož překročení je dotyčným odebrána certifikace kontaminované produkce/biopotravin. Pozitivní postoj České republiky vůči plošnému zavedení decertifikačních limitů je v přímém rozporu se stanoviskem IFOAM EU.

ČTPEZ iniciovala pro aktéry EZ sektoru dvě setkání, která posloužila jednak k jasnému definování pozice České republiky, jednak k diskusi se zástupci IFOAM.

I. Sektorová debata o pesticidech za účasti zástupců IFOAM EU

05/2015 – ÚKZÚZ, Praha – Zástupci české strany trvali na podpoře zavedení limitů při současném zachování důrazné kontroly celého procesu, nikoli pouze finální biopotravin. Současně byl vnesen požadavek, aby se vypracování metodiky vyhodnocování náležitosti reziduí stalo předmětem dalšího výzkumu. Názor IFOAM, který se zavedením decertifikačního limitu nesouhlasí, je postaven argumentačně zejména na tom, že nelze trestat za nezaviněnou kontaminaci.

II. Sektorová debata o pesticidech

07/2015 – ÚKZÚZ, Brno – Hlavním tématem jednání byl limit reziduí poté, co rozhodnutí Rady ministrů zemědělství limity EU v návrhu nařízení EU odmítlo, ale současně je jednostranně umožnilo používat státní, které limity pro rezidua již zavedly. Český EZ

sektor tuto formulaci považuje za nefunkční hybrid. V případě, že bude znění o decertifikačních limitech předloženo v této podobě, nebude nadále hnutí zavedení limitů podporovat, protože tato forma by v rámci volného evropského trhu bohužel znevýhodnila české ekoproducenty.

TISKOVÁ ZPRÁVA

Přísnější evropské limity pro rezidua v biopotravinách? Česká republika je již má.

19. 6. 2015 Do Evropského parlamentu přichází ke schválení kontroverzní nařízení o ekologickém zemědělství. Zpřísní se evropské limity pro rezidua v biopotravinách, nebo zůstanou na úrovni běžných potravin? V České republice již dnes biopotraviny s obsahem reziduí nad 0,01 mg/kg nesmí být certifikovány jako bio. Evropská komise je pro zavedení limitů, Rada ministrů nesouhlasí. O finální podobě nařízení rozhodne až trialog mezi Evropskou komisí, Radou a Parlamentem.

Na jaře roku 2014 zveřejnila Evropská komise návrh nového nařízení pro ekologické zemědělství. Jednou z řady změn je zavedení přísnějšího limitu pro rezidua pesticidů v biopotravinách. Ten by na jedné straně umožnil spotřebitelům lepší transparentnost, na druhé straně by kladl na ekozemědělce zodpovědnost i za jím nezaviněnou kontaminaci. Rada ministrů EU dne 16. 6. 2015 ve svém stanovisku toto zpřísnění odmítla. Návrh nařízení je nyní připraven do Evropského parlamentu. V platnost by měl vejít v roce 2017.

Budou mít biopotraviny přísnější limit pro obsah reziduí pesticidů?

Stávající evropský předpis je koncipován tak, aby umožňoval rozvoj ekologické produkce a zároveň zohledňoval dílčí specifika členských států. Zvyšující se nároky spotřebitelů však v posledních letech otvírají diskusi nad dostatečností těchto předpisů. Podle výzkumů veřejného mínění se ukazuje, že spotřebitelé očekávají přísnější definování kvality i větší čitelnost kontroly.

V současné době platí v EU pro biopotraviny stejné hygienické hodnoty maximálních reziduálních limitů (MRL) jako pro konvenční potraviny a jejich výskyt není stávajícím nařízením Rady explicitně zakázán. Předpokládaná nepřítomnost reziduí pesticidů vychází ze zákazu jejich aplikace při pěstování, v chovu a při výrobě biopotravin. Jak se z analýz ukazuje, při současném všeobecném zamoření prostředí se však náhodným kontaminací lze jen těžko vyhnout. I přesto, že jsou nálezy reziduí v biopotravinách (pokud nejde o záměrnou kontaminaci ze strany zemědělce nebo výrobce) hluboko pod povoleným MRL pro konvenční potraviny, přijímá je veřejnost s nedůvěrou.

Z těchto důvodů Evropská komise ve svém předloženém návrhu nařízení stanovila limit 0,01 MRL pro rezidua pesticidů v biopotravinách. Ty,

ve kterých by byla nalezena rezidua nad tento limit, by v budoucnu nebylo možné certifikovat jako bio.

Bouřlivé diskuze nad limity

Návrh decertifikačního limitu kritizovala řada nevládních organizací v čele s IFOAM, které upozorňují na nerespektování zásady „znečištění platí znečišťovatel“ a na absenci opatření, která by ekozemědělce chránila před nezaviněnou kontaminací. „Znečištění zemědělskými chemikáliemi v prostředí stále stoupá. Nelze trestat poctivého ekozemědělce za kontaminovanou produkci tím, že se mu odebere automaticky certifikace, bez prokázání viny, že pesticidy použil on,“ říká Marco Schlüter z IFOAM EU. Upozorňuje, že nové nařízení stanovením limitu ve finální biopotravině zcela nahrazuje procesní přístup (pesticidy se v EZ nepoužívají) za přístup orientovaný pouze na finální produkt (pesticidy nesmí v biopotravinách být), což by mohlo vést pouze ke kontrole finální biopotraviny a důraz na proces by byl potlačen.

Postoj České republiky ke kontrole reziduí v bioprodukcí

Na důsledném dodržování kontroly celého procesu trvá i Česká republika. „Orientace pouze na kontrolu biopotravin je zavádějící. Nepřítomnost reziduí ve finálním výrobku v žádném případě ještě nezaručuje nezavádný ekozemědělský postup ani nevylučuje použití nepovolených látek. Zúžení kontroly na pouhé sledování reziduí v potravine by mohlo v konečném důsledku vést ke spekulacím,“ vysvětluje Ing. Jiří Urban z Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského (ÚKZÚZ), který provádí úřední kontroly ekologického zemědělství. „Evropská unie by se měla více soustředit na zlepšování detekce a prokazování nelegálních aplikací pesticidů v procesu kontroly zemědělských postupů v ekologickém zemědělství. A současně rozvíjet právní a ekonomické nástroje, které by ekozemědělci kompenzovaly ztrátu a umožňovaly vymahatelnost škod v případě, že on kontaminaci pesticidy nezpůsobil,“ doplňuje Ing. Jiří Urban z ÚKZÚZ.

Česká republika již v roce 2014 zpřesnila pokyny pro odběr vzorků a definovala maximální hraniční limit 0,01 mg/kg pro obsah nalezenných reziduí nepovolených látek v biopotravinách, při jehož překročení je už není možné obchodovat jako bio. S obdobnými limity se pracuje i při prokazování nelegálního používání pesticidů v rámci zemědělských postupů. Těmito pravidly se při kontrole ekologického zemědělství dnes řídí jak kontrolní organizace ekologického zemědělství, tak ÚKZÚZ.

Rada ministrů ve svém vyjádření k evropskému nařízení podpořila zrušení decertifikačního limitu, ale současně až do roku 2020 ponechává členským státům možnost jejich stanovení na národní úrovni. Přísnější limity pro rezidua v biopotravinách mají nyní vedle České republiky například Belgie nebo Itálie. „Zavedení těchto limitů dává jasný signál nejen českým spotřebitelům, co mohou či nemohou v českých biopotravinách najít. V případě, že nařízení bude schváleno bez požadavků na limity, může naše produkce v budoucnu patřit mezi vyhledávané komodity. Většina českých i zahraničních výrobců a obchodníků už dnes totiž preferuje biosuroviny bez reziduí,“ říká Kateřina Nesrstová ze Svazu ekologických zemědělců PRO-BIO.

Už nyní je na evropském trhu dostupná celá řada biopotravin se standardy vyššími, než požaduje Evropská unie. Jde o výrobky certifikované dle přísnějších soukromých norem a poznáte je podle privátních značek. Takovými příklady jsou například Demeter (pro biodynamické zemědělství), Bioland, Natur Land nebo Bio Austria. Tyto značky však nemohou být v gesci státu, jde o privátní značení, jejichž kvalitu garantují zpravidla nevládní organizace.

České biopotraviny patří dlouhodobě mezi produkty s velmi nízkým množstvím reziduálních nálezu. Většina zachycených vzorků biopotravin s nálezy reziduí pochází ze zahraničí.

BIONET – OFEOF

Jak spolupracují ekozemědělci za hranicemi

V rámci projektu On Farm Education Towards Organic Farmers (OFEOF) se zaměřením na pokusnictví v polních podmínkách a možnosti sdílení zkušeností v ekologickém hospodaření jsme v letošním roce navštívili Lucembursko, Rakousko i Maďarsko.

Tento projekt je realizován za finanční podpory Evropské unie. Za obsah sdělení odpovídá výlučně autor. Sdělení nereprezentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.

REPORTÁŽE Z EXKURZÍ

Ani v Lucembursku neroste zelenina sama. Naštěstí pro lidi v neštěstí!

4.–5. 6. 2015 Lucembursko – Sociální zemědělství je ve světě nedílně spjata s ekologickým. Na socioekonomické aspekty a problematiku zaměstnanosti v ekologickém zemědělství, zejména v oblasti pěstování zeleniny, se zaměřila exkurze do Lucemburska. V rámci projektu BIONET České technologické platformy pro ekologické zemědělství se do Lucemburska vypravili začátkem června záměrci o obor z České republiky, Maďarska a Rakouska.

První kroky vedly do místa s názvem Oikopolis1 v Munsbachu. To je sídlem řady organizací zabývajících se ekologickým zemědělstvím, ale především centrálou družstva, které má významné postavení v lucemburském ekologickém zemědělství. S tím, jak to v lucemburském „ézetku“ chodí, přítomně seznámil jeho ředitel, Raymond Aendecker. Ten byl také průvodcem skupiny během třídní exkurze.

EZ v Lucembursku

Stovka ekologických zemědělců v Lucembursku hospodář na zhruba čtyřech tisících hektarech. Podle statistických údajů z roku 2012 vzrostla plocha během deseti let o 26 %, což představuje pravidelný nárůst obdělávané plochy v EZ o 5 % v posledních letech. Zhruba v 50 % jde o travní porosty, 40 % tvoří orná půda a 3 % pak trvalé porosty. Trh s bioprodukty stabilně roste, mezi 5 a 10 % ročně. Přestože je země velmi malá, má jednu z nejvyšších spotřeb biopotravin na osobu. Každý Lucemburčan utratí za biopotravinu asi 150 eur ročně. Zhruba 80 % biovýrobků se do Lucemburska dováží. Biopotravinu zde vyrobené tu 55 tisíc obyvatel většinou i sní, a export se tak blíží nule. Pro trh s biopotravinami je v Lucembursku zajímavý i fakt, že 45 % obyvatelstva tvoří cizinci. Žije zde 53 národů původem z různých koutů světa, s různými stravovacími zvyklostmi. Uplatnění tak získávají netradiční plodiny, které zde zkouší ekopěstitelé produkovat. Vzhledem k tomu, že zde existuje vysoký počet dobře situovaných rodin, je kupní síla obyvatelstva vysoká. Vysoké životní úrovně odpovídají také velmi vysoké ceny nemovitostí a nájmu, což se promítá i do chodu farem.

První ekologické hospodářství v Lucembursku bylo biodynamické a zahájilo činnost v roce 1987. O rok později vzniká spolek Bio-label a biodynamický Demeter. V době, kdy se v Čechách schylovalo k sametové revoluci, Lucemburčané zakládají družstvo BIOG. To vzniká s cílem propojit výrobce a spotřebitele a usnadnit či zprůhlednit cestu biovýrobků, které se dostávají na trh.

Oikopolis

Jednotlivé farmy, obchody Naturata a další subjekty sdružené v BIOG se v roce 2005 spojily, aby vytvořily

holdingovou společnost Oikopolis. Ta je ústředním orgánem sítě dalších společností, které mají podobné cíle, a umožňuje podporu malým a středním podnikům, které by v dnešních ekonomických podmínkách měly malou šanci na přežití, ačkoli produkují z ekologického, sociálního, a dokonce i kulturního hlediska významné hodnoty.

Družstvo BIOG jako první vybudovalo společnou mlékárnu, přestože je v Lucembursku pouhých deset

producentů biomléka. Postupně přibyla pekárna, sklady a logistické centrum. Za zmínku stojí i fakt, že ekologickému zemědělství v Lucembursku pomohla ekonomická krize. Hned dva ze tří navštívených podniků potvrdily, že pro rozvoj činnosti využily budovy, pro které po krizi neměli jejich majitelé využití.

Takovým příkladem je také balírna, sklady a logistické centrum obyvatelského družstva Biogros, založeného pod křídly skupiny Oikopolis, kterým nás provedl Patrick Kolbusch. Biogros vyvážá do Německa, Belgie i Rakouska, ale především provozuje deset velkých obchodů, které v Lucembursku prodávají bioprodukty pod vývěsním štítem Naturata. Na počátku 90. let podle Raymonda Aendeckerka v běžných lucemburských obchodech chyběl dostatečný sortiment produktů ekologického zemědělství. Družstvo se tedy začalo věnovat i importu a distribuci. V roce 1994 se podařilo navázat spolupráci se supermarketem Cactus, který zahájil prodej bio a Demeter výrobků. „Tato spolupráce nás přiměla ke změně chování. Oikopolis se musel stát daleko více

profesionální,“ sdělil Jeff Weydert, který přiblížil jeho vývoj. V roce 2012 vzniká Oiko Consulting, část holdingu zaměřující se na marketing a komunikaci značky. Velký potenciál vidí pro ekologické potraviny dnes v gastronomickém byznysu. O tom přesvědčila i návštěva jednoduše vyhlížející biorestaurace Casa Fabiana v centru hlavního města. Menu o třech chodech z biosurovin zde „koštovalo“ téměř 40 eur. V roce 2013 vznikla ukázková farma s chovem drůbeže, prasat a krav s mléčnou produkcí, která slouží také jako vzdělávací centrum.

Oikopolis zaměstnává asi 250 zaměstnanců, kteří pracují v různých společnostech, které holding zastřešuje. Příjmy ze tří hlavních podniků BIOG, Biogros a Naturata jsou více než 30 milionů eur ročně a předpokládá se další růst.

Za zmínku stojí Oikopolis centrum v Munsbachu, kde doslova pod jednou střechou sídlí nejrůznější sdružení a instituce, včetně kontrolních orgánů či laboratoří. Společnosti nesdružené v rámci Oikopolis

platí holdingu nájem, ale soustředění většiny aktivit v několika sousedících budovách usnadňuje komunikaci a spolupráci. Tento princip blízkosti všech zúčastněných doslova sídlících „na jednom dvořečku“ je velmi efektivní, zvlášť když si uvědomíme rozlohu Lucemburska, která činí pouhých 2 586 km². Kromě sídla družstva BLOG zde má své prostory Výzkumný institut ekologického zemědělství IBLA, partnerská organizace v projektu BIONET.

Forum pour l'emploi

Sociální podnik Forum pour l'emploi, a.s.b.l., (Zaměstnanecké fórum) se věnuje pěstování a zpracování biozeleniny. Obhospodaruje pozemky na několika místech – v obcích: Junglinster a Bastendorf, sídlo má ve městě Diekirch. Sociální podnik vznikl na popud Svazu křesťanů Lucemburska a asociace pro zaměstnanost sdružení ProActif, ke kterým se připojily dvě místní akční skupiny Leader. Tato iniciativa vznikla na základě evropského summitu o zaměstnanosti (tzv. lucemburského summitu), který apeloval na větší zapojení sociálních partnerů v boji proti nezaměstnanosti. Forum pour l'emploi vzniklo v rámci nové politiky pro zaměstnanost definované Národním akčním plánem pro zaměstnanost, který vyhlásila lucemburská vláda.

Sociální podnik poskytuje zaměstnání zhruba 360 obtížně zaměstnatelným osobám a kromě produkce zeleniny provozuje prádelnu a čistírnu, truhlářství, autodopravu, úklidovou službu a údržbářský servis. Vlastní zemědělská činnost je podle představitele organizace Toma Blitgena spíše doplňkovou činností a další úseky podniku ji dotují. Dnes zaměstnává zhruba padesátku osob, které by v jiných oborech neuspěly. Velmi často jde o muže ve věku kolem padesáti let a ženy různých věkových kategorií. Na dotovaném místě mohou být zaměstnáni nejdéle dva roky. Během této doby získají takové dovednosti, že si naleznou zaměstnání sami, nebo jsou natolik dobří, že získají smlouvu na pevné pracovní místo v rámci podniku. Na skupinu deseti osob připadá vždy jeden člověk, který pracovníky řídí. Pěstují zeleninu na pozemcích v Junglinsteru, skleník v a další polnosti jsou v Bastendorfu. Půda v Junglinsteru je vhodná zejména pro pěstování listové a košťálové zeleniny, přesto se tu nebrání experimentům. „Vzhledem

k tomu, že v Lucembursku žijí nejrozličnější národy, zkusili jsme letos zasadit topinambury. Lidé je znají, a tudíž předpokládáme, že s odbytím nebude potíže,“ říká Tom Blitgen. Přiznává, že pro netradiční zeleninu je problémem úzká nabídka odrůd certifikovaných pro ekologické zemědělství. V Junglinsteru přibýlo v poslední době mnoho obyvatel, kteří dojíždí za prací do hlavního města. U moderních novostaveb, které tu proto přibýly, se se zahrádkami nepočítá, a tak si lidé chodí sázet zeleninu za humna, na část pole, které má k dispozici Forum pour l'emploi. „Tyto zahrádky mají značný sociální význam. Lidé, kteří jsou zde zcela noví, z různých zemí i kontinentů, se vzájemně poznávají při práci. Je velmi zajímavé, jak si vyměňují zkušenosti s pěstováním toho či onoho,“ komentoval situaci Tom Blitgen. Podobnou funkci má i cíp se záhonky, které obhospodaruje místní školka.

Staré nestačí

Ale zpět k zelinářskému podniku. Vzhledem k tomu, že stavební pozemky i zemědělská půda jsou v Lucembursku velmi drahé, charakterizuje zemědělství nesoustředěnost produkce na jednom místě. Pole jsou od sebe vzdálená i řadu kilometrů. Forum pour l'emploi má další pozemky v Bastendorfu, kde kromě pole se spíše písčitou půdou vhodnou pro pěstování kořenové zeleniny má v centru obce i skleník se zázemím a původní čistírnou zeleniny. Tu již neprovozuje, neboť oprava pro současný provoz by byla velmi nákladná a prostory by neumožnily společností růst. Proto organizace využila možnosti získat prostory bývalé tiskárny v Diekirchu, jež provozovatel opustil po krizi a kam přesunula veškerou činnost včetně distribuce a zpracování zeleniny. Bastendorfská zahradnická část se věnuje pěstování zeleninové sadby a je nutné dodat, že patří mezi největší pěstitele čekanky v zemi.

Produkcí prodávají ze dvora, prostřednictvím e-shopu, ale především na pravidelných trzích, mj. i přímo v Lucemburku. I ve vyspělé evropské zemi jsou naklonění vtipným úsporným řešením. Skleníky jsou vybaveny kapátkovou závlahou, kterou ovládá běžně dostupný programovací systém gardena z marketu, se kterým jsou provozovatelé velmi spo-

kojení. Hadičky vedoucí k jednotlivým rostlinám jsou uchyceny pomocí nemocničních držáků od infuzí.

Pěstování zeleniny podle projektového manažera Toma Blitgena není v rámci podniku výdělečné a je dotováno z ostatních činností. Je však důležité, že umožní zaměstnat lidi, kteří by jinak práci jen těžko našli. Jde bohužel o práci sezonní, takže vedení organizace usilovně hledá činnosti pro své zaměstnance pro zimní měsíce. Na rozdíl od nás jsou pak prý velmi rádi, když napadne sníh. Také proto ponechávají část produkce uskladněnou k pozdějšímu zpracování.

V centru města vlastní i čistíčku zeleniny. Tu ale dnes pronajímají, neboť její prostory jsou již nedostatečné a adaptace pro současný provoz by byla velmi nákladná. Organizace rovněž využívá prostory bývalé tiskárny v Diekirchu, kam přesunula veškerou činnost včetně distribuce a zpracování zeleniny.

Zázemí zpracovny v bývalé tiskárně je moderní a dokonale čisté, umístěno v kontejnerových buňkách, které jsou na leasing. V zimě tady ti stejní lidé, co v létě pracují na poli, zeleninu zavařují, konzervují a nakládají (např. zelí). Dobře práci zorganizovat, to považuje Tom Blitgen za základ. Důležité je počítat s rezervou. „Když máte práci pro čtyřicet lidí, musíte jich mít k dispozici o dva více. Vždycky se stane, že někdo nepřijde, onemocní a tak podobně,“ uzavírá Tom Blitgen.

Není kolaborace jako kolaborace

Společnost Co-labor začala psát svou historii v roce 1983, kdy její zakladatelé začali s údržbou zahrad a zelených ploch (čištění říčních břehů, údržba lesních porostů apod.). Na konci druhého roku existence vytvořila dvanáct pracovních míst pro mladé lidi v obtížích, které financovali z grantu Ministerstva zaměstnanosti a práce. O rok později získávají subvenci Ministerstva rodiny na tři platy podpůrného personálu sociálně-vzdělávacího. Co-Labor tak mohla začít naplno rozvíjet své aktivity na základě skutečného podnikání. V roce 1986 Co-labor otevírá první zahradu a vytváří družstvo Co-Labor marketing. Ve stejném roce, díky Ministerstvu životního prostředí a Ministerstvu práce, vzniká více než 25 stálých míst pro lesnické práce. V roce 1990 dochází k hospodářské konsolidaci společnosti a ke stabilizaci jejího rehabilitačního poslání. O tři

roky později otevírá květinářství, které nabízí reintegraci, tentokrát pro ženy. Každý rok přichází Co-labor s novými impulzy. Jedním takovým je v roce 1998 pilotní projekt pěstování a distribuce biozeleniny, který poskytuje pracovní příležitosti pro ženy vracející na trh práce. V roce 2006 dochází k vytvoření družstva Co-labor, což umožňuje více se zaměřit na sociálně-vzdělávací činnost. V roce 2008 se společnost zapojuje do evropského projektu „Bio-půda“.

Družstvo De Grente Kuerf-Colabor je zaměřeno daleko více produkčně. Na břehu říčky v obci Walferdang nedaleko Beggenou hospodáří na polích a ve sklenících, které jsou jen stavbami dočasnými, neboť zde nelze získat stavební povolení. „Úřady nám je tolerují, protože ví, že děláme dobrou věc,“ uvedl Jörg Nussbaum, zakládající člen družstva. Ne vždy je však s úředníky zadobře, o to víc se musí v porovnání s jinými snažit. De Grente Kuerf-Colabor se věnuje produkci biozeleniny, kterou prodává na trzích a distribuuje bedňoným systémem. Zemědělská činnost je opět jen součástí pestré mozaiky činností družstva, ke kterým patří i již zmíněná tvorba zahrad, zahradnictví a květinářství, lesnické práce a obchod se zahradnickým náčiním. Zpracovnu a balírnou zeleniny nyní stěhují do nových prostor, které měly před několika lety jiné využití. I zde se tedy opakuje stejný model – ekologická produkce a trh rostou, a tak dávají smysl i život prostorům, které by zůstaly jinak nevyužity.

Podnik zaměstnává kolem čtyřiceti lidí. Stejně jako v předěšlém podniku zde mohou být nejdéle dva roky. Podle Jörga Nussbauma jsou mezi kmenovými zaměstnanci však i tací, kteří začínali v rámci sociální služby, ale k práci přistupovali s velkým nasazením, takže získali pevnou pracovní smlouvu. To je třeba připad ženy, která je zodpovědná za distribuci zeleniny. Na běžném trhu práce by se těžko uplatnila, neboť nemůže řídit automobil.

Velmi cástým hendikepem, se kterým se řada nezaměstnaných v Lucembursku potýká, jsou jazyky. Aby se získali slušné místo, je třeba hovořit nejlépe všemi úředními jazyky – německy, francouzsky a lucembursky, případně anglicky. Takovou jazykovou výbavu ne všichni lidé, kteří se rozhodnou v tomto malém státečku uvnitř Evropské unie žít, mají. Naštěstí pro ně, na zeleninu netřeba mluvit plyně čtyřmi jazyky.

Ekologie jako terapie

Další farma, která má významné místo v péči o lidi v nouzi, stojí v Ditzesbachu u Ettelbrucku. Věnuje se pěstování zeleniny, péči o tradiční sady, chovu nosnic, zpracování a provozuje obchod a jízdárnu. Tento sociální podnik pro hendikepované a lidi, kteří prošli drogovou závislostí, zafinancovalo Ministerstvo zdravotnictví spolu s obdobou našeho MPSV. Farma je velmi moderně vybavena, a to včetně dvou skleníků, z nichž jeden je vyhřívaný. Želatinářství, ostatně jako všechny ostatní činnosti, je provozováno v rámci pracovní terapie. Komplex budov, v němž jsou kromě zemědělských staveb umístěny i dílny na výrobu svíček a košíků a centrální hala s kuchyní a jídelnou, má kapacitu pro padesát klientů, o které se stará kolem patnácti sociálních pracovníků. Klienti zde nenocují, pouze sem dochází na terapii. O službu je velký zájem a čekací doby na umístění jsou velmi dlouhé. Jedním z důvodů také je, že pokud se člověk již klientem stane, může službu využívat po neomezenou dobu. Zemědělská činnost tohoto podniku slouží na rozdíl od předchozích primárně pro léčbu, nikoli pro finanční zisk. Vše, co subjekt vydělá např. prodejem zeleniny, svíček a košíků na trzích, opět vrací do státní kasy. Důležitým podnětem, který je však třeba zmínit v souvislosti se zemědělskou činností, je fakt, že stát, který financuje tuto službu, požaduje, aby léčba probíhala ve zdravém prostředí, tedy prostřednictvím zemědělství ekologického!

Ani v Lucembursku se ekologické zemědělství neobejde bez osiv. Personou číslo jedna v tomto oboru je Frank Adams, učitel zemědělské školy a nadšený osivář. U zámku Ansembourg má k dispozici osevní plochy, na kterých se věnuje osivařině zaměřené zejména na staré původní odrůdy. Je autorem odborných publikací i členem řady týmů výzkumných projektů. Přiznává však, že jde jen o jeho koníček, tato práce by ho neživila. Jeho snahou je vytvořit fungující síť zahrádkářů či zahrádkářů, kteří by se věnovali výrobě osiv, která by si následně vyměňovali. Frank Adams proto založil spolek SEED (Som fir d'Erhalen an d'Entwecklung vun der Diversitéit), jehož cílem je přispět k zachování různorodosti plodin. Tu dnes snižují moderní osivařské praktiky a způsob fungování trhu s osivou. Důležitou součástí náplně spolku je i propagace tradičních zelenin a podpora zájmu o osiva mezi malými zelináři a zahrádkáři.

Sociální faktor ekologického pěstování zeleniny v Lucembursku je velmi významný. V tomto ohledu Česká republika zatím velmi zaostává. Na druhou stranu, je třeba uvést, že vztah mezi konvenčními a ekologickými zemědělci je obdobný jako u nás. „Konvenční farmáři nemají ekology příliš rádi, dávají jim to patřičně najevo, a to je v malé zemi, kde se všichni znají, hodně znát,“ řekl otevřeně Raymond Aendecker z IBLA.

Exkurze do Lucemburska na téma Pokusnictví v polních podmínkách a sdílení informací v oblasti pěstování zeleniny se uskutečnila v rámci dvouletého projektu BIONET („On Farm Education Towards Organic Farmers“). Ten má za cíl umožnit ekologickým zemědělcům profesně se vzdělávat a ověřovat řešení různých problémů prostřednictvím sdílených praktických zkušeností a faremních pokusů. Partneři projektu jsou ČR (ČTPEZ jako koordinátor), Maďarsko (ÖMKI), Rakousko (FiBL) a Lucembursko (IBLA). Tento projekt je realizován za finanční podpory Evropské unie v rámci evropského vzdělávacího fondu Leonardo da Vinci.

REPORTÁŽE Z EXKURZÍ

Bio region Mühlviertel Jak se učit od sousedů

24.–26. 6. 2015

Zápisky z exkurze po rakouském regionu Mühlviertel, kterou v dnech 24.–26. 6. 2015 spoluorganizovala Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství v rámci mezinárodního projektu „On Farm Education Towards Organic Farmers“. Projektu se zúčastnili lidé z Rakouska, Maďarska, Lucemburska a České republiky.

Obecné info o EZ v Rakousku

- Celková rozloha EZ půdy – 526 689 ha
- Podíl EZ půdy z celkové zemědělské půdy v zemi 19,7 % v 2012
- Travní porosty – 0,34 mil. ha
- Orná půda – 0,19 mil. ha
- Výrobci – 21 810 producentů (včetně výrobců biopotraviny)
- Velikost trhu 1 065 mil. eur ročně (2011) – podíl na trhu cca 6,5 %

První ekologické farmy existovaly v Rakousku již ve 20. letech minulého století. Jejich zásadní rozvoj však nastal až v 90. letech. Tehdy na rakouský trh s biopotraviny vstoupily obchodní řetězce a současně začala EU podporovat ekologické zemědělství. Zpočátku velmi intenzivní nárůst ekologických ploch proběhl, stejně jako v Čechách, nejdrívě v horských oblastech, teprve později se začaly rozšiřovat plochy orné půdy v nížinách. „Logicky to kopírovalo komplikovanost při přechodu k ekologii,“ říká Christian Stöbich z FiBL. „Přechod z extenzivního konvenčního hospodaření na bio byl snazší a sedlákům na horách dotace hodně pomohly. Teprve v poslední době se postupně

rozšiřují plochy orné půdy – největší nárůst je dnes v tradičních polářských oblastech v nížinách. Může za to pravděpodobně zvýšená poptávka po biopotravínách, dlouhodobá vize plošné dotační podpory EU i cílená osvěta, která se týká jak vzdělávání sedláků, tak propagace biopotraviny u spotřebitelů.“ Nejrozšířenějším typem EZ je hospodaření na travních porostech. V některých regionech – např. Salcburk – dosahuje podíl ekologických ploch až 50 % z celkové zemědělské půdy.

V Rakousku je zhruba jedna pětina zemědělské půdy v ekologickém režimu. Na první pohled je nápadná výrazně menší velikost ekofarem – průměrná rozloha rakouského eko-statku 25 ha. Charakteristicky je velký podíl farem se smíšeným zdrojem příjmů (rodinní příslušníci jsou často zaměstnání mimo zemědělství) a velmi nízký podíl zahraničního kapitálu. Trh s biopotraviny je značně rozvinutý, Rakusané, společně se Švýcary, Lucemburčany a Dány za ně utratí nejvíc peněz na světě. Většina biopotraviny na trhu je rakouská a koupit si je můžete prakticky v každém obchodě s potravinami. Přímý prodej z farem a na trzích tvoří cca 6 % z celkového obrátu prodeje biopotraviny (Zdroj: Organic in

Europe – Prospects and Developments, IFOAM EU Group, FiBL, 2014).

Silný svaz a vědecké zázemí

Velké množství malých svazů, které historicky vznikaly v jednotlivých regionech, se v roce 2005 sjednotilo do jedné silné organizace [Bio Austria](#), která dnes poskytuje svým členům výrazný servis jak v oblasti odbytu, tak v oblasti propagace. Prestižní vysokoškolské vzdělání v oblasti EZ nabízí studentům [BOKU](#) – Universität für Bodenkultur ve Vídni. Dva samostatné ekozemědělské výzkumné ústavy [FiBL Austria](#) a [Bio Forschung Austria](#) poskytují výzkumnou podporu nejen zemědělcům, ale fungují jako vzdělávací centra pro školy i širokou veřejnost. Dokonale rozvinutý systém faremního výzkumnictví [BIONET](#), ve kterém zemědělci vzájemně sdílí zkušenosti a jsou pravidelně informováni o výsledcích faremních testování, zajišťuje farmám rychlý přístup k informacím a vysokou flexibilitu.

V regionu Mühlviertel

Nejsevernější část Horního Rakouska, region Mühlviertel, leží přímo v sousedství českých hranic. V kopcovité krajině s nadmořskou výškou 600–800 m, průměrnou teplotou 6,4 °C a asi 1000 mm srážek ročně je tu, jak říkají místní, devět měsíců zima a tři chladno. V regionu je třetina zemědělské půdy v režimu EZ, vzhledem ke klimatickým podmínkám tu převládá chov skotu se zaměřením převážně na produkci mléka. Zhruba polovinu půdy tvoří travní porosty, polovinu orná půda a trvalé kultury. Region je téměř soběstačný v krmivech a patří mezi největší producenty žita a překvapivě i chmele. Od roku 2014 se oblast prezentuje jako [Bio region Mühlviertel](#).

Regionální pivovary experimentují se starými odrůdami i bio kvalitou

Kláster Stift Schlägl ve městě Schlägl, založený v roce 1218 premonstráty, nabízí svému okolí osm set let duchovní útočiště i práci. Vedle lyžařského centra tu dnes premonstráti vlastní lesy, provozují několik restaurací v okolí a v prostorách kláštera nabízí ubytování, seminářové centrum a vyhlášený klášterní pivovar. To, že to tu mnichům dobře klapě, potvrzují pravidelné citace v prestižních Michelin či Trip Advisor průvodcích.

Klásterní pivovar [Stiftsbrauerei Schlägl](#), který se nachází v areálu kláštera, dnes zaměstnává dvě desítky lidí a vyrábí deset druhů piva. S výstavem 25 tisíc hektolitrů ročně jde spíše o malý pivovar se zajímavou nabídkou. „Před sto lety si tu v klášteře mniši vyšlechtili vlastní odrůdu žita Schlägl Bio-Roggen,“ vypráví náš průvodce Albert Schauer o tom, jak tu vznikla místní specialita – žitné pivo. S nástupem výnosnějších odrůd pšenice však význam žita klesal a místní odrůda málem zanikla. „V roce 1992 jsme proto u příležitosti Zemské výstavy ve Schläglu uavili z této odrůdy pivo. Horně kvašené žitné pivo je dnes celé v biokvalitě, obsahuje 50 % bio žito a 50 % bio ječmene, vše z místních surovin.“

V bio kvalitě tu nabízí pivo i další místní pivovar [Hofstetten](#), který leží jen kousek od Schläglu, ve vesnici St. Martin im Mühlkreis. Pivovar, označený v Guinnessově knize rekordů jako nejstarší v Rakousku, tu stojí od roku 1449. Degustaci nás tu provádí v pořadí již pátý pokračovatel pivovarnické generace Krammerů, Peter Krammer, který vede pivovar od roku 1995. „Ve studni, ze které bereme vodu do pivovaru, se nám objevily dusičnany. Pole kolem studny jsou naše. Proto jsme v roce 2007 přešli kompletně na bio,“ vysvětluje majitel pivovaru a ukazuje prstem na studnu v polích. Z její vody dnes vyrábí 17 druhů piv. „Nic moc jsem o EZ nevěděl, absolvoval jsem tehdy jen povinný týdenní kurz. Po deseti letech je studna téměř bez dusičnanů.“ V současné době odebírají od místních ozimé odrůdy ječmene a zkouší je přesvědčit k pěstování jarních odrůd s lepší sladovnickou kvalitou. Sedláci se tu však zatím obávají nižšího výnosu. „Spolupracujeme proto s výzkumným ústavem FiBL. Výsledky na farmách vychází zatím výborně,“ komentuje spolupráci s rakouským výzkumným ústavem. Při výrobě piva se snaží vycházet z toho, co jim poskytují místní produkce. Špalda se pro svou výraznou chuť

k výrobě piva prý nechodí, je příliš výrazná, ale mají úspěchy s jednozrnkou i dvouzrnkou. Experimentů se tu nebojí. Při vaření jednoho z druhů piva používají dokonce i rozpalené žulové kostky. Tvrdí, že extenzivní odrůdy obilnin pěstované v ekologickém zemědělství mají při výrobě piva intenzivnější chuť. Většinu obytů pivovar realizuje v okolí do 50 km, v místě pivovaru provozují vlastní obchod.

Z klášterní školy ekozemědělské učiliště – Österreich 1. Bioschule

Původně klášterní škola založená v roce 1924 je jediným ekozemědělským učilištěm v Rakousku. S výukou ekologického zemědělství začala v 90. letech, kompletně na výuku bio přešla od roku 2002. Dnes zajišťuje odbornou výuku pro 150 učňů od 14 do 17 let, která zahrnuje až 30 % praxe, nabízí večerní školu pro dospělé a pro místní zemědělce provozuje vzdělávací a poradenské centrum Biokompetenzzentrum Schlägl. Od roku 2011 spolupracují s FiBL Austria. Studenti tu pracují na 8 hektarech, které má škola pronajaté od kláštera, a současně se tu podílí na faremních pokusech. Na pozemcích zajišťují udržovací šlechtění odrůdy žita Schlägl Bioroggen a v rámci projektu Bionet na svých a partnerských pozemcích testují plodiny vhodné pro ekologické zemědělství. Aktuálně probíhá porovnávání odrůd bobu, jarního ječmene a tritikale. Bob zde pěstují ve čtyřech odrůdách – Alexia a Julia jsou odrůdy s nízkým vzrůstem, Melodie je vhodná i pro krmivo slepic a ekologická odrůda Bioro byla vyšlechtěna místním šlechtitelem J. Gahleitnerem. Posledně jmenovaná patří v Rakousku v ekologickém zemědělství mezi nejrozšířenější pěstované odrůdy. Je dobře odolná proti suchu, dobře pokrývá a její zlepšující účinky na půdu se projevují zhruba po dvou letech.

Bob obsahuje velké množství bílkovin – 26 až 28 % – a potvrdil se jim jako výborná bílkovinná složka krmné směsi pro dojnice. Při zastoupení do 12 % v krmné dávce je pro návyky bez problému přijíman. U porostu vysetého v pozdějším termínu dochází k nasazení lusků pouze v horní části rostliny, u brzkých výsevů je nasazení po celé rostlině. Zde seli již v půlce března, poté ještě na výsev napadl sníh. Výsev je zde na široko, 30–40 cm. Pro lepší prozdušení půdy i omezení plevele se porost tříkrát vláčí. Vláčení prutovými branami je praktické dělat v odpoledních hodinách, kdy jsou rostliny již trochu zavadlé.

Biopekárna Mauracher

Prezentace regionální bio pekárny [Mauracher Hof](#) v Pogendorfu potvrzuje, že sázka na místní suroviny se vyplácí. Komplex statku nabízí vedle pekárenského provozu ubytování, přednáškový sál, obchůdek, malou restauraci a zemědělské zázemí včetně mlýnu, čistíčky obilí a sýpek. Farma má 70 ha půdy, 70 dojníc a 70 zaměstnanců, na statku dnes pracují tři z pěti dětí majitele. Mouky si vyrábí z obilí, které si pěstují sami nebo je odebírají od místních ekosedláků. Po vyčištění zpracovávají zrna dvěma způsoby. První možnost mletí je na válcových stolicích klasickým způsobem (mouka není celozrnná, bez klíčku) a po čtrnácti dnech, během kterých dochází k posilování lepku, se mouka buď prodává do obchodu, nebo zpracovává v místní pekárně. Druhý způsob spočívá v mletí pomocí klasických mlynářských kamenů. Tímto způsobem tu melou celozrnnou žitnou mouku přímo do díže, kde je okamžitě po namletí zadělávána na těsto. Dochází tak k minimální oxidaci tuku obsaženého v klíčku.

Podnik zpracovává jak klasické obilniny, tak i ty méně obvyklé, jako špaldu, jednozrnku, dvouzrnku, ale také pseudoobilniny, jako např. pohanku. Pece jsou vytápěny dřevěnou štěpkou z místních zdrojů. Charakteristické pro jejich selské chleby jsou: vysoký podíl ruční práce, čerstvě umletá mouka, bez zlepšovacích přídatných látek a barviv, „divoké“ kvasnice a vlastní žitný kvásek k zadělávání těsta. V nabídce mají tradiční kulaté pecky chleba z různých druhů mouky a další slané i sladké pečivo. Nejoblíbenější jsou kváskové žitné chleby z místního žita (odrůda Schlägl Bioroggen). Dnes svými produkty zásobují prodejny a restaurace v okruhu do 250 km. Mouky nabízí jak ve velkobalení pro gastro, tak v malých kilových baleních pro domácnosti, stejně tak nemleté zrní. Aktivně spolupracují na výzkumu způsobů vymílání zrna tak, aby bylo zachováno co nejvíce prospěšných látek.

Osivářské odbytové družstvo Biosaat

[Biosaat Ges.bB](#) je malé družstvo, které zajišťuje místním zemědělcům odbyt bioosiva a obilí. Firma, která vznikla v roce 1996, byla založena osmi ekozemědělci původně jako společný sklad a zpracovatel obilí. Jedním z podnětů k jejímu rozvoji bylo nové evropské nařízení, které zavedlo povinnost užívání certifikovaných osiv. Malé farmy s průměrnou velikostí maximálně okolo 20 ha z okolí měly náhle problém s jejich dostupností a bylo pro ně se snažit při nákupu osiv spojit. Dnes ve společnosti pracují tři lidé na částečný úvazek a zajišťují výkup, úpravu a expedici obilnin většině místních zemědělců. Písciťá půda je tu ideální pro zakládání množitelských porostů, místní farmáři tak mají pro pěstování bioosiv ideální podmínky. Množitelské porosty zde kontroluje státní kontrolní orgán AGNES. Při uznávání dnes již více tolerují přítomnost plevelů v porostu, pokud je lze následně standardními postupy z osiva vyčistit. Biosaat nabízí zejména špaldu (mají vlastní loupáčku) a žito, dále krmné obiloviny a krmné směsi. Dokáží tu uskladnit až 500 t obilí, čistíčka a sušička zpracuje zhruba 60 t obilí za hodinu. Dodavateli i odběrateli jsou většinou místní podniky. Obilí na prodej skladují v silu, osivo v malých šaržích v kontejnerech. Většinu produkce firma odbytjuje v regionu, přebytek dodává osivářské firmě Saatbau Linz, která má pobočku i v České republice. Více než polovina zemědělců v okolí jsou ekologičtí farmáři, jen zhruba 10 % z nich využívá možnost výjimky pro povolení užívání konvenčního

osiva. „Je to otázka přístupu,“ vysvětluje šlechtitel Hans Gahleitner, který považuje užívání bioosiv za nejlepší řešení.

Šlechtitelská stanice Ebnerhof

Biodynamik Hans Gahleitner se zaměřuje zejména na šlechtění zde tradiční špaldy. Unikátní parcela osetá neuvěřitelnými 374 kmeny špaldy, které kdysi získal z genové banky z Německa, má sloužit k selektivnímu šlechtění. Je autorem ozimé špaldy Ebners Rotkorn, jež je vhodná do podhorských oblastí a s oblibou využívaná v biodynamickém zemědělství. V podniku je kladen důraz na bezorebné zpracování půdy, založené na hlubokém podryvání (40–60 cm) a podmitce. Orba se využívá pouze při rozorávání travních porostů. Biodynamický přístup šlechtitele je znát i v technickém zázemí. K vidění byl mj. pluh s radlicemi z plastu. Ten nevytváří v půdě takové „napětí“ jako běžně používaná ocel a při orbě se jim prý lépe osvědčuje. Všechny práce zvládají pomocí osmdesátkoňového traktoru, čímž eliminují utužení půdy. Na dotaz, zda traktor vše utáhne, odpověděl Hans Gahleitner: „Ano, po tolika letech dobré péče je tu půda velmi lehká.“

Ozimá odrůda žita Schlägl Bioroggen je extenzivní dosběrná, vysokostéblá (až 2 metry vysoká) odrůda s dobrou schopností využití živin z půdy, odolná proti vymrzání a sněti sněžné, vhodná pro pěstování v podhorských oblastech. Seje se v září, výsevka cca 110–180 kg/ha, sklízí se obvykle v červenci. Zrna mají žluto- až modrozelenou barvu a výrazně intenzivní žitnou chuť. Dříve byla tradiční chlebová odrůda rozšířena v celém regionu, dnes je tu pěstována zejména v ekologickém systému. Průměrný výnos je 4 tuny/ha, dobře odolává plevelům, problém má s poléháním. Dnes se odrůda zpracovává zejména v místních pekárnách, při výrobě žitného piva a whiskey, prodává se v zrnech i jako mouka pro domácí použití. Specialitou je místní žitná čokoláda. Odrůda je zařazena v projektu [Genuss Region Österreich](#), iniciovaném AMA a Spolkovým ministerstvem zemědělství Rakouska na podporu regionálních potravin. Od roku 2011 probíhá její udržovací šlechtění ve Schläglu.

Shrnutí

Chytrý regionální marketing postavený na propagaci místních odrůd, z kterého těží jak zemědělci, tak výrobci, u nás nemá zatím obdoby. I přesto, že by tu takové regiony mohly fungovat. Rozvoj regionálních odrůd u nás bohužel narazí i na legislativní zábrany. Jednotnou a cílenou propagaci zvyšuje výrazně lepší vzájemná spolupráce mezi farmáři (kteří bez rozpaků sdílejí i technické zázemí) a vysoká loajalita kupujících k místní produkci. Dokonale propracovaný systém faremního výzkumnictví umožňuje vysokou flexibilitu sedláků při řešení problémů či při poptávkách zpracovatelů po biosurovinách. Značka „Ideál“ kousek za našimi hranicemi. . .

BIONET ČR

nastartoval ověřování odrůd v podmínkách ekologického zemědělství pro SDO

Iniciace zařazení EZ do SDO

Seznam doporučených odrůd (SDO), který každoročně vydává ÚKZÚZ, poskytuje pěstitelům objektivní a nezávislé informace o odrůdách, jejich vlastnostech, vhodnosti do pěstebních podmínek České republiky a usnadňuje orientaci v nabídce sortimentu na trhu.

Protože se šlechtitelé v ČR nezabývají šlechtěním odrůd pro ekologické zemědělství (EZ), jsou osiva pro EZ množena z registrovaných odrůd dostupných na trhu, jejichž vlastnosti však v podmínkách EZ nebyly až dosud ověřovány. Doporučováním vhodných odrůd obilnin pro ekologickou produkci proto v roce 2014 zahájil projekt ČTPEZ nazvaný BIONET CZ. Na základě zkušeností z prvního roku projektu inicioval koordinátor Bioinstitut společně se svazem PRO-BIO jednání s MZe a ÚKZÚZ o možnosti rozšíření SDO i na podmínky ekologického zemědělství. Jednání byla úspěšná a od roku 2015 jsou odrůdové zkoušky registrovaných odrůd polních plodin v podmínkách ekologického zemědělství podporovány z národních dotací. Cílem doporučování je získat informace o pěstebních vlastnostech registrovaných odrůd polních plodin v podmínkách ekologického zemědělství a následně je zprostředkovat pěstitelům. Garantem ověřování je PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, členy komise pro ověřování v EZ jsou výzkumní pracovníci z členských institucí ČTPEZ jako např. ČZU, Jihočeská univerzita a VÚRV a zároveň zástupci z praxe. Ověřování odrůd pro SDO bylo zahájeno sortimentem jarních pšeníc a ječmenů a o výsledcích prvního roku ověřování bude ČTPEZ informovat.

Součástí projektu Bionet je prezentace výsledků na polních dnech. V prvním pololetí roku 2015 proběhla ukázká průběžných výsledků pokusů s odrůdami ozimé pšenice na pokusných parcelách ČZU v Uhřetěvsi.

Polní den v Uhřetěvsi

30. 6. 2015 – Polní den zaměřený na ekologické pěstování zemědělských plodin proběhl poslední červnový den na pokusném pozemku Pokusné stanice katedry rostlinné výroby FAPPZ České zemědělské univerzity v Praze-Uhřetěvsi. Několik desítek příchozích si za odborného výkladu prohlédlo velmi pěkné polní pokusy.

Na pokusném pozemku si zúčastnění prohlédli parcely s ekologicky pěstovanými ozimými i jarními obilninami, s biobramborami a mnoho dalšího. Druhým rokem se v projektu BIONET ověřuje vhodnost vybraných odrůd ozimé pšenice pro ekologické zemědělství.

Porovnání odrůd pšenice

O pěstování ozimé pšenice v ekologickém zemědělství hovořila prof. Ing. Ivana Capouchová, CSC., z ČZU. Připomněla, že problém představuje výběr vhodných odrůd, protože dosud nejsou vyšlechtěné téměř žádné speciální odrůdy pro ekologické zemědělství.

Odrůd pro ekologii je jen minimum. Patří k nim Scaro a Ekolog, které se spolu s vysoce výkonnými českými odrůdami Bohemia (A), Sultan (A), Diadem (A) a Penalta (C) od minulých pěstebních sezón testují v rámci projektu BIONET. V loňských pokusech bylo u odrůd Scaro a Ekolog dosaženo uspokojivých výnosů, ale výnosové úrovně porovnávaných vysoce výkonných konvenčních odrůd nedosáhly.

Běžné odrůdy pšenice měly při ekologickém pěstování problémy s úrovní dusíkatých látek v zrnu. Odrůdy Scaro a Ekolog vyšlechtěné pro ekologické zemědělství ale spolehlivě dosahovaly dvanáctiprocentního obsahu dusíkatých látek v zrnu.

Projekt BIONET podrobně představil Ing. Zdeněk Stehno, CSC., z České technologické platformy pro ekologické zemědělství. Tento projekt klade důraz na úzkou spolupráci zemědělců, poradců, výzkumných pracovníků a nevládních organizací. K cílům patří přenášet požadavky praxe do výzkumu a nabízet zemědělcům vhodná řešení.

V prvním roce pokusů byly zjištěny výnosové rozdíly jak mezi porovnávanými odrůdami, tak i mezi lokalitami. V průměru stanovišť byly rozdíly mezi odrůdami jen malé, ale při porovnání pokusných lokalit výnosy značně kolísaly. Výnosy pšenice ovlivnilo zaplevelení porostů, které bylo s výjimkou pokusů v Praze-Uhřetěvsi značné. Z odrůd v průměru pěti lokalit k nejvýnosnějším patřily Sultan a Penalta.

Hmotnost tisíce semen se u všech odrůd pohybovala na vysoké úrovni nad padesátí gramy. Nejvyšší HTS Ioni v pokusech dosáhla odrůda Bohemia. Jak už bylo uvedeno, nejlepší jakosti Ioni dosáhly

odrůdy Scaro a Ekolog vyšlechtěné pro ekologické zemědělství.

Ověřování registrovaných odrůd

Při výběru odrůd mohou ekologickým zemědělcům napomoci přesné pokusy s registrovanými odrůdami pšenice a dalších obilnin, které probíhají v Praze-Uhřetěvsi už od roku 1994. Porovnáva se ekologické a konvenční pěstování.

U ozimé pšenice se v systému ověřování registrovaných odrůd pro ekologické zemědělství letos porovnávalo 33 odrůd. Podle informace prof. Capouchové se výnosy ozimé pšenice v Uhřetěvsi při ekologickém pěstování pohybují kolem osmi tun na hektar. V praxi ale výnosová úroveň pšenice v ekologii dosahuje mnohem níže.

V pokusech se z odrůd ozimé pšenice pro ekologické pěstování osvědčuje například Bohemia s robustními klasy, což je pro ekologické pěstování žádoucí. Z výnosového hlediska se dařilo také odrůdám Evina a Elan. U odrůdy Matylida se docílilo dobré jakosti zrna. Jako perspektivní pro ekologické pěstování se ukazuje nová odrůda Annie. Vysoké výnosy v ekologii poskytuje odrůda Seladon. Dobře si v ekologickém zemědělství vede i odrůda Vanessa.

V loňském roce bylo u odrůdy Evina jakosti E při ekologickém pěstování docíleno více než osmitunového výnosu na hektar. Vysokých výnosů Ioni dosahovaly v ekologii odrůdy jakosti A i B.

Co se týče jakosti, nejvíce dusíkatých látek v zrnu měly při ekologickém pěstování odrůdy jakosti E a poté nastal pokles až k odrůdám skupiny C. U odrůdy Biscay kvality C byl zaznamenán propad jakosti. Nejvyšší obsah dusíkatých látek měla při ekologickém pěstování odrůda Evina, ale ani ta nedosáhla požadované hranice 11,5 %.

Nové pokusy pro SDO

U jarní pšenice se v pokusech na ekologické a konvenční ploše v Uhřetěvsi sledovalo pět registrovaných odrůd (Seance, KWS Chamsin, Alondra, KWS Akvilon a KW 765-4-09). V případě jarního ječmene se testovalo 21 odrůd registrovaných v ČR. Podle informace prof. Capouchové se výnosy jarní pšenice i jarního ječmene při ekologickém pěstování v pokusech v Uhřetěvsi pohybují kolem šesti tun na hektar.

U ozimého tritikale se ověřovalo šest registrovaných odrůd (SW Talentro, Tulus, Agostino, Securo, Kvido, NORD 05737/12) a u jarního tři odrůdy (Kargo, Dublet, Nagano). Tritikale při ekologickém pěstování poskytuje vysoké výnosy a má dobrý zdravotní stav.

Pokrok představuje to, že 9. března 2015 byla ustanovena Komise pro Seznam doporučených odrůd (SDO) pšenice a ječmene v režimu ekologického zemědělství (ÚKZÚZ). Letos se testuje osm odrůd jarní pšenice (Anabel, Astrid, Dafne, Quintus, Izzy,

KWS Sciroso, SG-S 833-11, SW Kadrijl) a pět odrůd jarního ječmene (Azit, Grace, Heris, Solist a Wiebke) na pěti lokalitách ČR. Na podzim budou založeny i pokusy se souborem odrůd ozimé pšenice.

Brambory v pokusech i na konzum

Brambory se na ekologické ploše v Uhřetěvsi pěstují v pokusech a také na provozní ploše. S možnostmi ekologického pěstování brambor přítomně seznámil Ing. Petr Dvořák, Ph.D., z ČZU. Již od roku 2008 se v pokusech ověřovaly možnosti mulčování. Pomocí mulče se regulovalo zaplevelení porostů brambor. Mulčování také ovlivňovalo teplotu a vlhkost půdy.

Na poli měl Ing. Dvořák založené čtyři různé pokusy. V prvním se ověřoval mulč ze slámy jako protierozní opatření. Pokus byl založen na odrůdě Dicolora. V minulých letech se při mulčování osvědčovalo zakrývání slámou v nižších dávkách. Dobrých výsledků se proti erozi v pokusech dosahovalo s technologií hrázování. Při této technologii se na dně brázdy vytvoří jamky.

Ve druhém pokusu Ing. Dvořák na odrůdě Vladan sleduje epigenetickou „dědičnost“ k odolnosti proti stresu. Nejprve z mateřské rostliny brambory získal deset hlíz pro výsadbu v dalším roce. Poté se pět hlíz pěstovalo v běžných podmínkách a druhých pět bylo podrobena stresovým podmínkám – suchu a vysoké teplotě. Stejný postup se opakoval i v následujícím roce. Ing. Dvořák tímto způsobem chce vysledovat, zda mají rostliny schopnost „zapamatovat si“ stresové podmínky.

Třetí pokus s bramborami byl založen na odrůdách Arlet a Dicolora. Ing. Dvořák sleduje možnosti stimulace a řízení výživy porostů brambor. V pokusech se porovnávají varianty 1) AlgaSoil pod patu ve dvou termínech a 2) nehnojená kontrola. Varianty pohnouj minerálním hnojivem AlgaSoil vykazovaly větší množství chlorofylu v listech a Ioni poskytl vyšší výnosy.

Ve čtvrtém pokusu se na odrůdě Dicolora ověřují možnosti podpory vitality rostlin a regulace pšíně brambor. K tomuto účelu se používá několik měďnatých přípravků. Na kontrole se uplatňuje shodné množství vody jako u ošetřovaných variant. V pokusech se ukazuje, že měď kladně ovlivňuje fotosyntézu a má příznivý vliv na regulaci pšíně.

Na jednom hektaru se na vyrovnávací ploše pěstuje několik odrůd brambor na konzum. V režimu ekologického zemědělství jsou zařazeny odrůdy Marianna, Primarosa, Lady Claire, Camel, Blue Star a Bellarosa. Stejně jako odrůda Bellarosa s červenou slupkou v ekologickém zemědělství v Uhřetěvsi poskytla 28,5 t/ha. Odrůdy Lady Claire, Camel a Blue Star s modrou dužninou jsou určeny na výrobu bramborových lupínků.

Text: Hana Honsová, ČZU v Praze

ČTPEZ ve veřejných diskuzích

Dohoda o transatlantickém obchodním a investičním partnerství (TTIP)

S ohledem na potenciální dopady, které může mít realizace TTIP na oblast ekologického zemědělství, účastnila se ČTPEZ na toto téma těchto veřejných diskuzí:

- 18. 4. 2015 – Dobrý tip nebo špatný vtip (Ostrava)
- 30. 4. 2015 TTIP – Pro dobro občanů nebo korporací? (Olomouc)

Jiří Lehejček (ČTPEZ) přednášel v rámci veřejných debat o TTIP z pohledu zemědělského a potravinářského průmyslu s důrazem na rizika produkce genetiky modifikovaných plodin a snížení zdravotních standardů potravin. Obě akce uspořádala občanská iniciativa ProAlt ve spolupráci s Českou pirátskou stranou a luridicum Remedium, o.s.

Ekologické zemědělství vs. GMO

Dne 11. 3. 2015 byla schválena Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) ze dne 11. 3. 2015 o možnosti členských států omezit či zakázat pěstování genetiky modifikovaných organismů na svém území.

Glyfosát označen jako pravděpodobný karcinogen

ČTPEZ reagovala na zařazení glyfosátu do kategorie „Pravděpodobný karcinogen“ a upozornila na to, že ekologické zemědělství se obejde bez glyfosátů.

TISKOVÁ ZPRÁVA

Ekozemědělci jsou proti ohrožení evropských standardů kvality potravin

11. 5. 2015 – Zcela bez účasti veřejnosti je vyjednávána obchodní dohoda dvou největších světových ekonomik – EU a USA. Avizovaná regulatorní spolupráce a vzájemné uznávání standardů může kromě pozitivních dopadů přinést mj. i ohrožení evropského konzumenta potravin. ČTPEZ je pro zveřejnění všech výsledků jednání, a tím i umožnění kvalifikované veřejné diskuze ke kapitole „Bezpečnost potravin a zdraví zvířat a rostlin“, tak aby se nadále předešlo šíření neověřených informací.

Dohoda o transatlantickém obchodním a investičním partnerství (TTIP) je v českém povědomí zatím málo známá. Ve velké části Evropy je však hlavním tématem politických diskuzí. Její obsah, který vyjednávají za EU zástupci Evropské Komise (EK), je omezeně přístupný i europoslancům. Zástupci českých ministerstev mají přístup pouze k textům, které jsou pozičním dokumentem evropských vyjednávačů. Vyjednané kompromisy, nebo přímo body, jež americká strana nehodlá za žádných okolností akceptovat, se však již zpět k českým úředníkům nedostanou. Veřejnost je pak odkázána pouze na zobecněná prohlášení EK, případně na návrhy evropské strany, které jsou však jen základem pro vyjednávání, nikoli jejich výsledkem nutně kompromitovaným americkou stranou. Ač jsme opakovaně ujišťováni o nezbytnosti takové smlouvy pro nastartování evropské ekonomiky a tvorbu pracovních míst, je třeba zvážit důsledky plynoucí z ratifikace tohoto dokumentu. To je však bez znalosti jeho obsahu a průběhu vyjednávání nemožné.

Vysvětlením pro uzavření takové dohody bylo oživení ekonomiky, k čemuž má napomoci především odbourání posledních celních bariér a sjednocení pravidel, standardů a právních prostředí včetně zavedení institutu mezinárodních arbitráží a regulatorního tělesa. Jednání začala v roce 2013 a doposud proběhlo devět kol na obou stranách Atlantiku. Dlouho však nebyly známy ani kapitoly, o kterých se jedná, natož konkrétní principy, podle nichž by se pravidla měla sjednocovat. Jistotu o nezbytnosti dohody nedával ani fakt, že skupina vyjednávačů je pod prokazatelným lobbistickým tlakem korporací, z nichž nejčastěji se se zástupci EK schází zástupci agrobyznysu. Po nátlaku zejména evropské veřejnosti, který na začátku letošního roku vyústil až v konstatování evropského ombudsmana, že by vyjednávání měla být transparentnější, přistoupila EK ke

zveřejnění nejobecnějších zásad. Ty například předpokládají vzájemné uznávání norem, které vzhledem k rozdílnému pojetí přístupů mohou nepřímo ohrozit vyspělé evropské standardy veřejného zdraví, ochrany životního prostředí či bezpečnosti potravin.

Evropa, která praktikuje v ochraně veřejného zdraví princip předběžné opatrnosti, představuje naprostý protipól americkému volnému nakládání s látkami, které jsou zakázány až po prokázání negativního účinku na lidské zdraví. Tento radikálně odlišný pohled na bezpečnost se pak podepisuje například na používaných chemických látkách v zemědělství, liberalizaci trhu s geneticky modifikovanými organismy, hormonální léčbě, stimulaci růstu či welfare zvířat. Americká vláda se už nechala slyšet, že regulace EU o bezpečnosti potravin, které brání v dovozu těch amerických, budou předmětem jednání o TTIP (Např. commitment to secure increased market access for US exports by eliminating EU sanitary and phytosanitary restrictions – letter of Acting US Trade Representative Demetrios Marantis to John Boehner, Speaker of the US House of Representatives, 20 March 2013).

Europoslanec Pavel Poc k tomu dodává: „O těchto rizicích ale víme a můžeme je pohlídat. Více se obávám toho, co nevidíme a co vyplave na povrch, až bude dohoda uzavřena. Zatím není hotov ani návrh smlouvy, ale jakmile ho dostaneme do ruky, bude to natolik rozsáhlý materiál, že bude obtížné se v něm zorientovat a pochopit ho jako celek. Ve výborech (EP) probereme jednotlivé části, ale nevíme, zda budeme schopni posoudit smlouvu komplexně, tedy zda se v ní nebude schovávat nějaká drobnost, která v souvislosti s jinou drobností, o níž se za svůj výbor nedozvíme, nepůsobí v budoucnu průsvih. A to je ten ďábel skrytý v detailu.“

Vzhledem k silnému tlaku zemědělských lobbistických uskupení, která požadují uznávání amerických potravin za rovnocenné a jejich vpustění na evropský trh bez dalších kontrol a značení, jsou ohroženy desetiletí budované evropské principy ochrany veřejného zdraví. Příkladem jsou následující požadavky amerických producentů vztážené v souvislosti s TTIP:

- National Pork Producers Council požaduje zrušení evropského zákazu omývání masa kyselinou mléčnou, namísto v Evropě běžnou vyšší hygienou chovu.
- North American Meat Industry a American Meat Institute tlačí na zrušení evropského zákazu dovozu vepřového masa ze zvířat,

jejichž růst byl stimulován hormonem ractopamin, který negativně ovlivňuje zdraví a potenci zviřat a je podezřelý ze zhoršování astmatických onemocnění.

- U.S. Grain Council tlačí na zrychlení procesu schvalování GM semen, které je v Evropě na nejvyšší světové úrovni v kompetenci European Food Safety Authority.
- American Feed Industry Association lobbuje za zrušení omezení týkajících se devíti vedlejších produktů v krmivech, které způsobují nemoc šilných krav nebo prasečí chřipku.
- The National Milk Producers Federation and U.S. Export Dairy Councili“ nechtějí připustit uvažované omezení prodeje masných a mléčných produktů z potomků klonovaných rodičů.

V této souvislosti, kdy hrozí riziko postupného nárůstu méně kvalitních amerických potravin na evropském trhu, je pravděpodobný scénář pomalého úpadku kvality a nastartování závodů ke dnu. Tedy inovace naprosto opačným směrem, než je žádoucí. V těchto relativně pomalých změnách je však paradoxně jedno z největších potenciálních nebezpečí připravované dohody. Její důsledky projevující se na kvalitě našich životů nepocítíme náhle, a tudíž se důvody zhoršení následně mohou hledat leckde, zatímco TTIP může dále pomáhat nadnárodním korporativním zájmům.

Další vysoce problematickou záležitostí dohody jsou doložky umožňující mezinárodní arbitráže za zmařené investice – užijí zisk (tzv. ISDS). Tedy uznání paralelního a zrychleného práva pro ty, kteří si mohou dovolit žalovat stát. To vše přes existenci prostředí dvou nejvyspělejších justičních systémů světa, v nichž nemají investoři obavu podnikat. Tato možnost může vést k absurdním situacím, kdy například firma vyrábějící genetiky modifikované potraviny bude moci žalovat stát za to, že nutí výrobce, aby obaly takových produktů označili „obsahuje GMO“. Toto označení má však prokazatelně negativní účinek na prodej těchto potravin. Výrobci tak klesají zisky, jež díky ISDS může od státu nárokovat. Tyto precedenty mohou ohrozit i celý systém ekologického zemědělství, v němž je zakázáno např. používání syntetických hnojiv a pesticidů. Firmám, které je vyrábějí, tak vzniká „ztráta“, a mohou žalovat země, které podporují systémy hospodaření, v nichž je jejich použití zakázáno. Je zřejmé, že v takovém prostředí bude každá vláda zvažovat jakékoli zpřísnění norem, či je bude rovnou konzultovat s příslušnými hráči na trhu. Takový postup je však zcela v rozporu s principy demokracie.

Některé konkrétní důsledky odlišné evropské a americké zemědělské legislativy.

Riziková látka nebo praktika	USA	EU
Růstový hormon podávaný hovězímu dobytku (rbST)	povolen	zakázán, stejně jako v Japonsku, Austrálii a jinde
Atrazin, pesticid na ošetření ovoce, kukuřice, sóji aj., vážně podezřelý z narušování hormonální rovnováhy	povolen	zakázán
Ractopamin podávaný vepřům, způsobuje jejich agresivitu, ošetřené maso zřejmě působí na lidské zdraví	povolen	zakázán, stejně jako v dalších 180 zemích
Neonicotinoidy, pesticidy podezřelé z vymírání včelstev	povoleny	tři druhy zakázány
Dezinfekce kuřat v chloru namísto hygieny chovu	povolena	zakázána

Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství je pro zveřejnění všech výsledků jednání, a tím i umožnění kvalifikované veřejné diskuse ke kapitole o bezpečnosti potravin a zdraví zvířat a rostlin. V případě, že nebude zajištěno zachování evropských hygienických, sanitárních a preventivně bezpečnostních standardů kvality potravin, je pro úplné vyjmutí této kapitoly z vyjednávání. Přes veškerou snahu se však může stát, že v důsledku natolik rozdílné filozofie přístupu k jídlu na obou stranách Atlantiku nebude možné jedním dokumentem tyto odlišnosti sjednotit.

TISKOVÁ ZPRÁVA

Schválení evropské směrnice o GMO impulzem k zahájení kvalifikované diskuse

15. 1. 2015 – Členské státy se nyní mohou samy rozhodovat, zda na svém území budou pěstovat geneticky modifikované plodiny, či nikoli. Ekologičtí zemědělci v souvislosti s novým EU nařízením o geneticky modifikovaných plodinách upozorňují na absenci věcné veřejné diskuse, neochotu státu hledat alternativní řešení jako náhradu za dovážené GM plodiny a možnost vytváření GMO free zón jako nástroje pro snížení možnosti kontaminace i šanci pro upevnění a rozvoj regionů.

Geneticky modifikované plodiny, jejichž pěstování v budoucnu povolí Evropská unie, budou moci členské státy na svých územích zakázat. Jako argumentaci mohou použít sociálně-ekonomické aspekty, územní plánování, zemědělskou politiku či rizika pro zdraví a životní prostředí. Zakaz se může vztahovat jak na celé území státu, tak na vybrané oblasti. Evropská směrnice o geneticky modifikovaných plodinách, kterou 13. 1. 2015 schválil Evropský parlament, tak nepřímou umožňuje veřejnosti podílet se výrazněji než dříve na rozhodnutí, zda se má v jejich zemi pěstovat GMO, či nikoli. Řada evropských zemí považuje tento krok za možnost, jak na svých územích GMO zakázat. Ochrannou klauzuli, která neumožňuje pěstování GMO na jejich území, již dříve přijaly Rakousko, Bulharsko, Řecko, Německo, Maďarsko, Itálie, Lucembursko a Polsko.

Plné znění Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/412

Nedostatečná informovanost veřejnosti

Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (ČTPEZ) nové nařízení vítá. Upozorňuje však, že v České republice dnes neexistuje otevřená komunikační platforma, která by nabízela prostor k veřejné diskusi o reálných přínosech a hrozbách, které GM produkce pro Českou republiku představuje. Řada témat spojených s pěstováním GMO je v současné době medializována bez širšího kontextu a stávající diskuze bohužel probíhá v úrovni polarizované mezi vědci a aktivisty. Tématům, jako jsou ztráta rostlinné i živočišné biodiverzity, intenzivní půdní eroze spojené s monokulturním pěstováním a kontaminace půd a vody glyfosátem, jehož užívání s GM produkcí rapidně stoupá, není dle našeho názoru věnována dostatečná pozornost. Pokud nechceme, aby o přítomnosti geneticky modifikovaných plodin u nás rozhodovaly pouze

úzké skupiny lidí, je nutné otevřít na toto téma širší věcnou diskusi.

GMO free zóny jako prevence před nezaviněnou kontaminací i způsob, jak pozdvihnout region

Mezinárodní federace ekozemědělského hnutí (IFOAM) poukazuje na to, že nové nařízení doporučuje opatření, která by zabránila přehraniční kontaminaci potravinových surovin nebo krmiv, ale na úrovni členských států nejsou přijata závazná opatření, která by jasně stanovovala zodpovědnost producenta za následky kontaminace GM produkcí (polluter pays principle). Ekologický systém hospodaření, stejně tak jako konvenční, musí zůstat principiálně GMO free. Je třeba, aby byl tento stav i v budoucnu nadále zachován. Již dnes je prokázáno, že pěstování GMO v některých oblastech zcela znemožňuje ekologickou produkci a celkově zvyšuje cenu GMO free surovin a potravin. Jednou z možností, jak těmto situacím předcházet, je vytvoření GMO free pěstitelských zón. Zkušenosti z Evropy potvrzují, že tyto zóny, vzniklé na základě dobrovolného rozhodnutí zemědělců v dané lokalitě či regionu, podněcují rozvoj udržitelných zemědělských systémů, vytváření pracovních míst a zlepšují celkovou čitelnost regionu a produktů z něj pocházejících pro spotřebitele. Budování těchto zón se nabízí zejména v pohraničních oblastech, které současně mohou bránit případné přehraniční kontaminaci.

Více investic do výzkumu alternativních řešení

Nová směrnice o pěstování geneticky modifikovaných plodin se zabývá pouze produkcí GMO, nikterak však nezohledňuje import a následný prodej GM plodin. V roce 2014 byla v České republice geneticky modifikovaná kukuřice pěstována na ploše 1 754 hektarů a tato výměra se již několik let pravidelně postupně snižuje. Zcela jiná situace je však v oblasti dovozu a prodeje GM krmiv, které v novém nařízení nejsou nijak pojednány. Zhruba 80 % z celkové množství krmiv v EU tvoří importovaná GM sója. Produkty ze zvířat krmných GMO se navíc nemusí nijak označovat. V rámci snížení nebezpečí kontaminace ekologické a konvenční produkce a současně upevnění potravinové suverenity České republiky proto považujeme za mnohem důležitější, aby se programově hledala alternativní řešení v podobě využívání jiných bílkovinných krmiv či vhodně kombinovaných luskovino-obilných směsí tuzemského původu. (Úspěšným příkladem může být aktuální plán Polska na kompletní nahrazení dovážené GM sóji bílkovinnými plodinami z vlastních zdrojů do roku 2016.) Přestože existují alternativní řešení, jak se v budoucnu stát na importovaných GM krmivech nezávislými, ani na toto téma u nás neprobíhá žádná diskuze. Právě schválená evropská směrnice by v tomto ohledu mohla být dobrým impulzem pro změnu.

TISKOVÁ ZPRÁVA

ČTPEZ v reakci na prohlášení Mezinárodní agentury pro výzkum rakoviny, která zařadila do seznamu látek v kategorii „2A – Pravděpodobný karcinogen pro člověka“ glyfosát.

ČTPEZ: Investujeme do zemědělství bez glyfosátů

27. 3. 2015 – Mezinárodní agentura pro výzkum rakoviny (IARC) zařadila nové do seznamu karcinogenních látek pět pesticidů. Mezi nimi je i glyfosát, nejrozšířenější účinná látka na ochranu rostlin používaná v konvenčním zemědělství a v systémech s geneticky modifikovanou produkcí. Jediným oficiálním systémem, který dnes programově nabízí produkci bez užívání těchto látek, je ekologické zemědělství. Povědomí o jeho způsobech hospodaření a přínosech je bohužel stále nízké.

Specializovaná agentura Světové zdravotnické organizace (WHO) konstatovala, že existují důkazy, že glyfosát vede ke vzniku tzv. nehodgkinských lymfomů, může způsobovat rakovinu u laboratorních zvířat a poškození DNA a chromozomů v lidských buňkách, a zařadila proto tuto látku před několika dny do kategorie „pravděpodobný karcinogen pro člověka“ (skupina 2A). Jedním z argumentů byly závěry studie, která popisovala nárůst markerů chromozomálních aberací (mikrojader) v krvi lidí, v jejichž bezprostředním okolí byly užívány pesticidy s obsahem glyfosátu.¹ Vedle karcinogenity mají lékaři také podezření, že by glyfosát mohl navíc narušovat lidský hormonální systém.^{2,3}

Intenzivní konvenční zemědělství, včetně pěstování GM plodin se však bez užívání širokospektrálního herbicidu glyfosátu dnes neobejde. Geneticky modifikované plodiny typu „herbicid tolerant“ jsou navíc upravovány tak, aby byly na tuto látku odolné, takže při jejich pěstování se glyfosát užívá ještě masivněji. Důvodem jeho obliby je vysoká účinnost proti hluboce zakořeněným rostlinám a široce olistěným plevelům, snadné užívání a dosud předpokládaná nízká toxicita. V České republice je z důvodů ochrany rostlin a zajištění optimálního výnosu každoročně aplikováno 5,5 milionů kg chemikálií a nejrozšířenější užívanou látkou je právě glyfosát (v ČR aplikace zhruba 1 mil. kg ročně). Najdete ho například v herbicidu Roundup, oblíbeném postřiku českých zahrádkářů.

Jediným oficiálním systémem, který dokáže produkovat potraviny zcela bez používání syntetických pesticidů, je dnes pouze ekologické zemědělství. „Cesta bez syntetických herbicidů je možná, museli bychom však přehodnotit svoje postoje směrem od detailu ke komplexnímu řešení. V ekologickém zemědělství se nelze soustředit na rychlá a okamžitá řešení tak, jako se to dnes děje v konvenčním zemědělství. V dlouhodobém horizontu se však tento přístup vyplácí,“ říká koordinátorka České technologické platformy pro ekologické zemědělství Mgr. Pavlína Samsonová

a poukazuje na to, že diskuze nad kvalitou biopotravin by se měla rozšířit také na přínosy, které má ekologické zemědělství pro životní prostředí a zdraví lidí.

„V 60. letech jsme řešili DDT, dnes objevujeme toxicitu glyfosátu. Systém konvenčního a geneticky modifikovaného zemědělství je dnes jen vytloukání klínu klímem,“ říká Ing. Milan Hluchý ze společnosti Biocont Laboratory, která se dlouhodobě zabývá systémy ekologické ochrany rostlin. „Jestliže již dnes v zemědělství existují alternativy prokazatelně šetrnější k životnímu prostředí a ke zdraví lidí, měli bychom se začít soustředit na jejich rozvoj. Vývoj agrotechnik vycházejících z principů ekologického zemědělství, výzkum synergie rostlin a podpora přirozených autoregulačních mechanismů je dobrým směrem.“

Za posledních třicet let zaznamenalo ekologické zemědělství významný rozvoj jak v rozsahu ploch, tak ve vývoji inovativních postupů a technologií rostlinné ochrany a údržby půdy. Ukázalo se, že při absenci syntetických pesticidů neobsahuje zemědělská produkce vyšší množství mykotoxinů než konvenční produkce, výsledky studií mluví naopak v její prospěch.⁵

Ekologicky produkováné potraviny mají prokazatelně méně reziduí nepovolených látek.⁶ Je intenzivně budován systém biologické ochrany rostlin na bázi přírodních účinných látek, které v kombinaci s vhodnými zemědělskými technikami úspěšně konkurují běžným pesticidům. V současné době se ukazuje, že při správném užívání vhodných osevních postupů, pěstování smíšených kultur a správné výživě půdy jsou výnosy z ekologické produkce v mnoha případech srovnatelné s konvenčním zemědělstvím.⁷ Díky pozitivním sociálně-ekonomickým vazbám se stále více upevňuje role a význam ekologického zemědělství v rozvojových zemích.⁸

Ekologické zemědělství je primárně postaveno na půdní úrodnosti. Její udržení a zlepšování se provádí organickým nebo zeleným hnojením, pestřími osevními postupy a šetrným zpracováním půdy. Diverzita pěstovaných plodin a výživa půdy namísto výživy rostlin přispívá k rovnováze agroekosystému, posiluje autoregulační mechanismy a odolnost proti chorobám a škůdcům. Regulace plevelů se v ekologickém zemědělství provádí tradičními mechanickými postupy, tedy bez chemie. Ekologičtí zemědělci nepoužívají průmyslová organická a minerální hnojiva, syntetické pesticidy, herbicidy, růstové regulátory a geneticky modifikované organismy.

- 1 Prohlášení Mezinárodní agentury pro výzkum rakoviny – IARC Monographs Volume 112: evaluation of five organophosphate insecticides and herbicides, <http://www.iarc.fr/en/media-centre/iarcnews/pdf/MonographVolume112.pdf>.
- 2 Glyfosát: Nejběžnější pesticid na českých polích nově zařazen mezi karcinogeny (Zdroj Respekt Blog – článek z 25. 3. 2015, autor M. Šuta), <http://suta.blog.respektihned.cz/c1-63740170-glyfosat-nejbeznejsi-pesticid-na-ceskych-polich-nove-zarazen-mez-karcinogeny>.
- 3 Roundup všude kolem nás (zdroj Hnutí Duha), <http://www.hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/2013/07/roundup.pdf>.
- 4 Spotřeba účinných látek v roce 2013 (zdroj ÚKZÚZ), http://eagri.cz/public/web/file/317735/Spotreba_UL_2013_ceska_verzeoprava.pdf.

- 5 Porovnání produktů ekologického a konvenčního zemědělství – odborná studie VŠCHT, http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/File/Publikace/Hajslova_Studie%20VŠCHT.pdf.
- 6 Produkty ekologické a konvenční produkce se zásadně liší v obsahu antioxidantů, těžkých kovů a reziduí pesticidů, <http://www.ctpez.cz/cz/clanky/produkty-ekologicke-a-konvencci-produkce-se-zasadne-lisi-v-obshahu-antioxidantu-tezkych-kovu-a-rezidui-pesticidu>.
- 7 Diverzifikační postupy snižují rozdíly mezi ekologickými a konvenčními výnosy, <http://rspb.royalsocietypublishing.org/content/royrsb/282/1799/20141396.full.pdf>.
- 8 The World of Organic Agriculture – Statistika a trendy 2015 <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/1663-organic-world-2015.pdf>.

BIOSTYL 2015

Odborníci spotřebitelům

Blok přednášek pro veřejnost

V doprovodném programu veletrhu Biostyl, který se konal od 17. do 19. dubna na pražském výstavišti v Holešovicích, uspořádala ČTPEZ se svými členy blok popularizačních přednášek na téma ekologického zemědělství. Cílem akce bylo seznámit veřejnost neformálním způsobem s výsledky aktuálních výzkumů, jejichž výsledky poukazují na pozitivní přínosy ekologického zemědělství.

V bloku tří odborných přednášek byly prezentovány výsledky výzkumu vlivu venkovního odchovu prasat na kvalitu vepřového masa přeštického černostrakatého plemene (VÚŽV, Biofarma Sasov), výsledky analýz reziduí pesticidů v potravinách na českém trhu (VŠCHT) a systém kontrol ekologického zemědělství (ABCert). Semináře navštívilo zhruba 250 návštěvníků a o témata bylo nečekaně velký zájem. Akce proběhla ve spolupráci s Felicius s.r.o., pořadatelem veletrhu.

Chemický koktejl z pole na vašem stole

aneb jak je to doopravdy s pesticidy v potravinách z českého trhu.
Přednášející: Ing. Marie Suchanová, Ústav analýzy potravin a výživy, VŠCHT Praha

Hleďte certifikát. Nebudete podvedeni.

Máme jeden z nejpřísnějších kontrolovaných systémů v Evropě. Co všechno se skrývá pod značkou bio, a co naopak ne. Jak se orientovat na farmářském trhu a nekontrolovaný začíná už na

poli. Přednášející: Ing. Iva Zadržilová, Kontrolní organizace ABCert

„Jako přeštick v žité“.

Historiky z rodinného života přeštického paška aneb jak se dobrá péče o hospodářská zvířata vyplácí zemědělcům i spotřebitelům. Kvalita masa z ekologických chovů prasat, která kempují pod stany. Přednášející: Ing. Anne Dostálová, VÚŽV, Ing. Jiří Pykal, Biofarma Sasov

Tisková konference

Na tiskové konferenci, která proběhla v rámci veletrhu Biostyl, byly v příležitosti končícího Akčního plánu pro ekologické zemědělství představeny hlavní dosažené mety za posledních deset let, ukázkány aktuální trendy ve vývoji trhu s biopotravinami, včetně porovnání s ostatními zeměmi EU, a prezentovány výsledky aktuálních výzkumů v ekologickém zemědělství. V rámci konference byla zahájena soutěž o Biopotravinu roku 2015, jejímž pravidelným organizátorem je Svaz PRO-BIO. Akce se zúčastnilo 15 zástupců médií. Na tiskové konferenci vystoupili Jan Gallas a Tereza Musilová (MZE), Andrea Hrabalová (ÚZEI), Miroslav Šrůtek (ekozemědělec), Anne Dostálová (VÚRV), Marie Suchanová (VŠCHT) a Iva Zadržilová (ABCert).

V rámci Biostylu proběhly vstupy na téma ekologického zemědělství 17. 4. na Nově – Snídaně s Novou (A. Hrabalová, K. Matěj) a 18. 4. na CT24 – Studio 6 Vikend (J. Marek, K. Čapounová)

MERBOLTICE

Na mléčnou farmu s novináři

26. 5. 2015 – V rámci prezentace výsledků Akčního plánu pro EZ 2011–2015 byl uspořádán ve spolupráci s KEZ o.p.s. a agenturou Biomedica s.r.o. výjezd pro média na mléčnou ekofarmu L. Eflera v Merbolticích. Téma bylo zaměřeno na vývoj biomléčné produkce, situaci na trhu s mléčnými biovýrobky. Akce se zúčastnilo 18 novinářů. Přednášejícími byli Ing. M. Berka (KEZ o.p.s.), Ing. A. Hrabalová (externí konzultantka pro ekologické zemědělství a biopotravinu), P. Vybíral a D. Vybíralová (Polabské mlékárny).

Náhled vybraného monitoringu z akce

deník pondělí 10. srpna 2015

U Eflerových si krávy dělají, co chtějí

Farma v Merbolticích ukazuje trendy moderní a ekologické živočišné výroby.

JAROMÍR HAMPL

Nevelká obec Merboltice v okrese Děčín má podle posledního sčítání přesně 184 stálých obyvatel – a kromě toho i výběrné podmínky pro rozvoj zemědělské výroby. Ludvík Efler, který zde i s rodinou hospodáří od roku 1892, je plně využívá. Ne náhodou se zaměřuje na chov mléčných krav českého strakatého skotu a také ovci. Osmdesát krav se pase v nadmořské výšce 400 až 550 metrů v chráněné krajinné oblasti České středohoří. Krávy jsou umístěny v kravině, a když chtějí, jdou samy na pastvu. Na louce mají i přístřešek. Z 320 hektarů půdy je 290 hektarů travních porostů. Na zbylých třiceti hektarech orné půdy rodina pěstuje obilí, jetel a luskobílné směsky jako krmivo. Ludvík Efler většinu pozemků vlastní, pronajatou má pouze čtvrtinu celkové plochy. Farma je od roku 2000 vedena v systému ekologického zemědělství.

JEN SPOKOJENÁ KRÁVA dává špičkové mléko. Foto: archiv autora (3x)

NA VÝSTAVĚ. Každý zemědělec se rád pochlubí vlastní produkcí.

ZÁZRAK TECHNIKY. Automat eviduje množství nadojeného mléka.

měledec. Nyní dosahuje užitkovosti asi jednadvačeti litrů na den. Obsah tuku v mléce je 4,2–4,3 procenta, když republikový průměr je asi 3,9 procenta. Roční produkce

pak dosahuje půl milionu litrů mléka nejvyšší kvality. Farmu obhospodářují manželé Eflerovi se čtyřmi zaměstnanci. Po studiu na Vysoké škole zemědělské se

k nim nyní připojila i nejstarší dcera. Jak říká majitel, stádo se dojí dvakrát denně. „Polovina stáda nyní dojíme roboticky, což je další krok k přirozenému chování zvířat. Kráva přichází sama a může se dát dojíti kdykoliv.“ A má to pozitivní důsledky pro chovatele, protože při přirozeném režimu dojení se dojívozt zvyšuje až o deset procent. Robot Lely nahradí dva pracovníky, pořizovací cena byla čtyři miliony korun. Nyní prochází farma rekonstrukcí, která umožní další kapacitu kravina o dalších čtyřiceti kusů krav.

Mléko dojí robot

Je jinak mimoděk zajímavé pozorovat, jak se krávy chovají. Jsou vybeženy obkolem s čipem, podle kterého je robot rozoznává. Zkontroluje, o kterou kravu se jedná a kolikrát již byla na dojení (některé krávy to totiž kvůli zranění zkusily několikrát po sobě) a nasype jádro nebo srot. Kráva klidně stojí v uzavřeném boxu, který ji nijak neomezuje.

Na otčeném ramenu se pod její vemeno dostane nástavec s pružnými kartáčky, které omývají každý struk, a za pomoci senzoru nasadí vydrážděný strukové nosáček. Robot pak nabíhá, kolik mléka z ke zterého struku bylo nadojeno. A to není říkce budoucnosti, nýbrž realita těchto dnů. V budoucnu zamýšlí Eflerovi vybudovat na farmě mlékárnu, kde část produkce zpracují na sýr.

Majitel má po ruce i několik významných čísel, které názorně dokládají, jak se zvyšuje počet ekologických farem zaměřených na produkci mléka. Zatímco v roce 2008 jich bylo na území republiky 33, loni již 123. Počet dojníc se pohybuje okolo sedmi tisíc kusů, což jsou asi dvě procenta jejich celkového stavu. Jenže bio-mléko je dražší, a tak o něj v tuzemsku není dostatečný zájem. Přes odbytovou organizaci České biomléčnické skupiny pro potreby svých členů založil Svaz ekologických zemědělců PRO-BIO, částe produkce směřuje do Německa.

Džungle jménem Bio. NEJVYŠŠÍ TEPLoty 7/11 °C, NA HORÁCH KOLEM 1, NA ŠUMAVĚ 4 °C.

V Merbolticích se krávy dojí samy

Petra Hrabalová
Přednášeli volně z pastvy do kravin, samy si určí, jaké dojí. Krávy se v okrajové části v Merbolticích v České středohoří opouštějí dle.
„Tak to vidíte, jsou to chudinky trochu zmatené, až drabosy pod strážku mléko nechtějí.“ vysvětluje Ludvík Efler na vyhlášené návštěvě bučící krávy. Jeho dcera
Kráva si určuje čas dojení sama, což vyhovuje jí i námu. Ludvík Efler právě zabíhá stádo do kravin, aby se dává zvládnout mléko přeběží v celé své kráse. Krávy zvláště se volně pohybují a po návratu do kravin je nyní naprosto chyt posunují a mskají ovcey.
Hospodáři ekologicky
Agroturistika má Ludvík Efler se svou rodinou už od roku 1892, kdy rekonstruovali bývalý ZED. Od roku 2000 je hospodářství vedené jako ekologické. Což znamená, že kravinu posunují na první pohled, nejsou tu totiž žádné léky a krávy mají volný přístup a krávy na louce.
„Věhlasně se chodí dovít, jakovládá předtím ústavem a bockem, když je přejímá jak dnočka, tak obvykle trvá na louce c-

produkováno mléko pak dodává do Polabských mlékárny a na Koutě v nedávném období.
Ekofarm přibývá
Ekofarmy specializujících se na chov mléčných krav v Česku kladli v rámci přibývá, v roce 2008 jich bylo 33, v roce 2014 už 123. Jediné pastvy na dojení stáda ale není nijak jednoduché. Vzhledem k nízké kapacitě se strany domácích mlékárn se totiž šetří mléka exportuje do Německa. Zde se zpracovává pod nezávislými značkami centry zpeř do českých obchodních řetězců.
Jak říká Drahaňova Vybíralová z Polabských mlékárn, pokud se české mlékárny rozhodnou vyvíjet mléčnou výrobu v biooblasti, musí se také přepnout na konkurenční bio a smlouvkou mlékárně a převedení české řetězce, je jejich výrobek je skutečně kvalitní a lidé ho budou kupovat.
Polabské mlékárny začaly s výstupem biomléka už v roce 2002, kdy mléko nové dostávají a ty konzumenty přecházely k konzumaci mléka na bio. Mléko se mléka mlékárna pro své členy, aby si přitáhla se specializací mlékárn biostru, který začal prodávat i do obchodu řetězce. Nyní mlékárna poskytuje a sdílí velkou podporu.
Krávy jsou zvláště volně přeběží z pastvy do kravin.
v minulém roce totiž Ludvík Efler zakoupil automatizované dojítko robot, ke kterému krávy v čas dojení přibího, stroj se zá-
p sám jim od mléka slevu. „Kráva si určuje čas dojení sama, což vyhovuje jí i námu, protože nemáme žádné dvacíti hodin dojíce celí stádo.“ dodává Efler. Na farmě v Merbolticích přibího, na 200 kusů dobytka, krávy plemene čista v ovc. Vy-

NAŠE POLE potřetí

Ve dnech 9.–10. června proběhla již potřetí prezentace ekologického zemědělství na Našem poli v Nabočanech u Chrudimi. Letos poprvé v „bio hnízdě“ se stánkem PRO-BIO Staré Město. Novinkou v programu bylo zařazení čtyř komentovaných prohlídek. Zájem návštěvníků byl ve srovnání s předchozími ročníky výrazně větší.

Stejně jako v předchozích letech mohli návštěvníci výstavy na stánku Platformy využít odborných konzultací z oblasti ekologického zemědělství a kontroly, dozvědět se základní principy, rozdíly i možnosti certifikace. Návštěvníci zde měli možnost v rámci komentovaných prohlídek zhlédnout na parcelách VÚRV a PRO-BIO, obchodní společnost,

více než dvě desítky odrůd a druhů plodin, jako jsou špalda, jednozrnka, dvouzrnka, žito nebo oves. Prohlídka vzrostlých porostů probíhala v rámci výzkumného projektu [HealthyMinorCereals](#), zaměřeného na komplexní výzkum minoritních plodin, a zajišťovaly ji VÚRV a PRO-BIO, obchodní společnost. Pro zájemce připravil VÚRV v.v.i. také komentovanou ukázkou 55 plevelných druhů s odborným komentářem o systému jejich správné regulace.

Prezentaci na stánku letos zajišťovali zástupci [Svazu PRO-BIO](#), poradci z [EPOS](#), [České zemědělské univerzity](#), [Jihočeské univerzity](#), [Bioinstitutu](#), kontrolní organizace [ABCERT](#), odbytová organizace [PRODEJ BIO](#) a [AGRO-BIO Rokycany](#), na poslední chvíli přibyl

i zástupce Biocontu Laboratory. Samostatnou expozici letos měla poprvé [PRO-BIO, obchodní společnost](#). Tradiční společenský večer, tentokrát v chroustovickém zámku byl výborný. Nocleh účastníků ve spacácích, letos pro změnu v tělocvičně je zpestřením, se kterým se počítá.

Na parcelách byly prezentovány tyto plodiny:

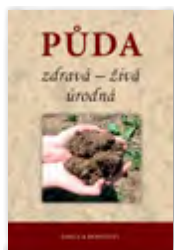
Pšenice špalda – Rubiota (VÚRV), Pšenice špalda – Zuercher Oberlaender Rotkorn (VÚRV), Pšenice špalda – Filderstolz (VÚRV), Pšenice špalda – Alkor (PRO-BIO, obchodní společnost), Pšenice špalda – Tauro (PRO-BIO, obchodní společnost), Pšenice špalda – Titan (PRO-BIO, obchodní společnost),

naše pole
zemědělská výstava

Pšenice špalda – Samir (PRO-BIO, obchodní společnost), Žito ozimé – Elvi (VÚRV), Žito ozimé – Dankowskie Diamant (VÚRV), Žito ozimé – Aventino (VÚRV), Oves setý pluchatý – Atego (VÚRV), Oves setý pluchatý – Gregor (VÚRV), Oves setý pluchatý – Korok (VÚRV), Oves setý černý – Raven (VÚRV), Oves setý černý – Cavaliere (VÚRV), Oves nahý – Kamil (VÚRV), Oves nahý – Otakar (VÚRV), Pšenice jednozrnka – Einkorn (VÚRV), Pšenice dvouzrnka – Rudico (VÚRV), Pšenice ozimá – Aszita (PRO-BIO, obchodní společnost), Pšenice ozimá – Scaro (PRO-BIO, obchodní společnost), Pšenice ozimá – Tengri (PRO-BIO, obchodní společnost), Pšenice ozimá – Wiva (PRO-BIO, obchodní společnost).

Publikace o ekologickém zemědělství

Půda – zdravá, živá, úrodná

U příležitosti Mezinárodního roku půdy vyšla kniha „Půda – zdravá, živá, úrodná“ autora Radomila Hradila. Statě a pojednání významných zemědělských odborníků, biologů, lékařů a filozofů i běžných zemědělců vytvářejí unikátní záznam proměny našeho pohledu na význam půdy za poslední dvě století.

Kniha na příkladech názorů a publikací řady vědců a filozofů dokumentuje, jak nástup racionality dokázal během relativně krátké doby proměnit postoj společnosti k něčemu po staletí tak pevnému a neměnnému, jako je celostní vnímání země jako „živé hmoty“. Kniha poukazuje na náš současný postoj k půdě, který ve snaze o co největší objektivizaci postupně vede k odcizení, zároveň čtenářům představuje osobnosti, které dokázaly z tohoto technicistního proudu vystoupit. Knihu vydalo nakladatelství Fabula ve spolupráci s Bioinstitutem, o.p.s.

Více info zde: <http://lurl.cz/8Y3w>

Pěstování léčivých a kořeninových rostlin v EZ 2. aktualizované vydání

28. 1. 2015 – Bioinstitut vydává druhé aktualizované vydání publikace „Pěstování léčivých a kořeninových rostlin v ekologickém zemědělství“. Příručka poskytuje informace o léčivkách, jejich pěstování a obecných zásadách agrotechniky, technologii zpracování, systému HACCP, skladování, balení, produkci osiv a hlavních zásadách ekologické produkce. Součástí knihy jsou barevné fotografie chorob a škůdců a obsáhlý seznam další užitečné literatury.

Více info zde: <http://lurl.cz/hY3W>

Produkce bioplynu na ekofarmách

5. 3. 2015 – IFOAM v rámci svého projektu SUSTAINGAS a kurzu „Produkce bioplynu na ekofarmách“ vydal sborník praktických příkladů zpracování bioplynu na ekofarmách, v němž na ukázkách ze sedmi zemí představuje modelové způsoby zpracování a využití bioplynu na ekofarmách. Bioplyn ekologického původu je jedním z udržitelných a ziskových způsobů, jak vyrábět energii. Jeho udržitelná výroba napomáhá zemědělcům diverzifikovat a zvyšovat příjmy farmy a současně snižovat dopady zemědělství na změny klimatu. IFOAM v rámci projektu SUSTAINGAS a kurzu „Produkce bioplynu na ekofarmách“ na ukázkách ze sedmi evropských zemí (Německo, Rakousko, Dánsko, Švédsko, Španělsko, Holandsko, Belgie a Francie) přináší čitelný pohled na modelové způsoby zpracování a využití bioplynu na ekofarmách, přičemž představené příklady zohledňují různou míru prestiže EZ i technické vyspělosti v jednotlivých zemích.

Více na www.sustaingas.eu

Adresář členů IFOAM

12. 2. 2015 – IFOAM Organics International publikoval aktuální adresář svých členů pro rok 2015. Katalog nabízí informace o činnostech a cílech IFOAM, přehled dceřiných organizací a jejich členů a náplň jejich aktivit. U každého členu IFOAM je stručný popis, adresa a kontaktní osoba. V adresáři jsou oborové, profesní, certifikační a kontrolní organizace, výzkumné instituce, výrobní a obchodní společnosti a nevládní organizace z celého světa. Příručka má napomoci k vyhledávání partnerů v rámci celosvětového ekozemědělského hnutí.

Katalog je ke stažení zde: <http://lurl.cz/RY3e>

Články v týdeníku Zemědělec

- ➔ 26. 1. Možnosti spolupráce mezi zemědělci – Bionet OFE0F
([Zemědělec 5/2015](#))
- ➔ 16. 2. Zkoušení odrůd pro ekozemědělství – Bionet ČR
([Zemědělec 8/2015](#))
- ➔ 16. 3. České biopotraviny na Biofachu 2015
([Zemědělec 12/2015](#))
- ➔ 13. 4. Podmínky dotací pro ekozemědělství
([Zemědělec 16/2015](#))
- ➔ 11. 5. Ekologické zemědělství ve světě
([Zemědělec 20/2015](#))
- ➔ 8. 6. Minoritní plodiny a plevele na výstavě/ Nová publikace Půda zdravá, živá, úrodná
([Zemědělec 24/2015](#))

Koordinační tým ČTPEZ

Mgr. Pavlína Samsonová
koordinátor platformy
info@ctpez.cz

Mgr. Kateřina Čapounová
projektový koordinátor, komunikace
media@ctpez.cz
602 522 335

Ing. Míla Hilgertová
projektový koordinátor
info@ctpez.cz
603 545 697

Mgr. Ing. Jiří Lehejček
IFOAM
ifoam@ctpez.cz
732 978 118

Ing. Mgr. Martina Eiseltová
TP Organic
eiseltova@vurv.cz

Zpravodaj připravili:

Kateřina Čapounová
media@ctpez.cz

Adresa koordinátora ČTPEZ:

Bioinstitut, o.p.s.
Ondřejova 489/13
779 00 Olomouc – Chválkovice

Kontakt ČTPEZ:

info@ctpez.cz
www.ctpez.cz

